

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MELHIORA VATELĒ [*MELCHIOR WATHELET*] SECINĀJUMI,
sniegti 2013. gada 26. septembrī¹

Lieta C-295/12 P

**Telefónica SA,
Telefónica de España SAU
pret**

Eiropas Komisiju

Konkurence — Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana — Tarifu šķēres (maržu saspiešana) — Telefónica SA noteiktā vairumtirdzniecības cena par piekļuvi platjoslas internetam Spānijas tirgū — Naudas sods — Komisijas pienākums norādīt pamatojumu — Aprēķina metode — Nediskriminācijas princips — Samērīguma princips — Neierobežota Vispārējās tiesas kontrole

Satura rādītājs

I – Tiesvedības priekšvēsture	3
II – Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums	4
III – Tiesvedība Tiesā	5
IV – Apelācijas sūdzība	5
A – Par lūgumu atļaut piekļūt Vispārējās tiesas sēdes protokolam vai audioierakstam	5
B – Par Komisijas izvirzīto iebildumu par visas apelācijas sūdzības nepieņemamību	5
C – Par apelācijas sūdzību	6
1) Pilnībā nepieņemamie pamati – otrais, trešais, ceturtais un piektais pamats	6
a) Otrais pamats	6
b) Trešais pamats	6
c) Ceturtais pamats	7
d) Piektais pamats	7

¹ — Oriģinālvaloda – franču.

2) Pamati, kas būtu noraidāmi tāpēc, ka tie ir daļēji nepieņemami un daļēji nepamatoti, – pirmais, sestais, septītais un devītais pamats	9
a) Pirmais un devītais pamats.....	9
b) Sestais pamats	11
c) Septītais pamats	13
i) Septītā pamata pirmā daļa	13
ii) Septītā pamata otrā daļa	14
– Pirmais iebildums	14
– Otrais iebildums	16
3) Astotais pamats (naudas soda apmēra aprēķināšana) un desmitais pamats (pienākuma īstenot neierobežotu kontroli neizpilde attiecībā uz sankcijām).....	16
i) Astotā pamata pirmā daļa (pirmā iebilduma otrais un trešais arguments un otrais iebildums)	17
ii) Pirmā iebilduma pirmais un ceturtais arguments, pirmās daļas trešais un ceturtais iebildums, kā arī pārējais astotais un pārējais desmitais pamats	18
– Lietas dalībnieku argumenti	19
– Vērtējums	21
α) Pirmā daļa – Komisijas tiesības un pienākumi.	21
β) Otrā daļa – Vispārējās tiesas neierobežotā kompetence	24
αα) Neierobežotās kompetences pilnvaru teorija	24
ββ) Neierobežotās kompetences pilnvaru teorijas piemērošana izskatāmajā lietā	32
V – Secinājums	38

1. Izskatāmajā lietā *Telefónica SA* (turpmāk tekstā – “*Telefonica*”) un *Telefónica de España SAU* (turpmāk tekstā – “*Telefonica de España*”) ir iesniegušas apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas spriedumu², ar kuru šī pēdējā noraidījusi to prasību atcelt Eiropas Komisijas lēmumu C(2007) 3196, galīgā redakcija³, un to pakārtoto prasību atcelt vai samazināt uzliktā naudas soda apmēru.

2 — 2012. gada 29. marta spriedums lietā T-336/07 *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija (turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”).

3 — Komisijas 2007. gada 4. jūlija Lēmums par [LESD 102.] panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/38.784 – *Wanadoo España* pret *Telefónica*, turpmāk tekstā – “strīdīgais lēmums”).

I – Tiesvedības priekšvēsture

2. Tiesvedības priekšvēsturi Vispārējā tiesa ir aprakstījusi pārsūdzētā sprieduma 3.–29. punktā:

“3 2003. gada 11. jūlijā *Wanadoo España SL* (šobrīd – *France Telecom España SA*) (turpmāk tekstā – “*France Telecom*”) iesniedza [...] Komisijai sūdzību, apgalvojot, ka cenu starpība starp vairumtirdzniecības cenu, kuru *Telefónica* meitassabiedrības piemēroja saviem konkurentiem par vairumtirdzniecības platjoslas interneta pakalpojuma sniegšanu Spānijā, un mazumtirdzniecības cenu, ko tās piemēroja galapatērētājiem, nebija pietiekama, lai *Telefónica* konkurenti varētu ar to konkurēt [...].

[..]

6 2007. gada 4. jūlijā Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu, kas ir šīs prasības priekšmets.

7 Pirmām kārtām, apstrīdētajā lēmumā Komisija noteica trīs attiecīgos produktu tirgus, proti, vienu mazumtirdzniecības platjoslas tirgu un divus vairumtirdzniecības platjoslas tirgus [...].

[..]

15 Saskaņā ar apstrīdēto lēmumu konkrētie vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības ģeogrāfiskie tirgi ir valsts mēroga (Spānijas teritorija) [...].

16 Otrām kārtām, Komisija konstatēja, ka *Telefónica* abos attiecīgajos vairumtirdzniecības tirgos bija dominējošā stāvoklī [...]. Aplūkotajā laikposmā *Telefónica* esot bijis monopols uz reģionālā vairumtirdzniecības produkta piegādi un vairāk nekā 84% no valsts vairumtirdzniecības produkta tirgus [...]. Saskaņā ar apstrīdēto lēmumu [...] *Telefónica* bija dominējošā stāvoklī arī mazumtirdzniecības tirgū.

17 Trešām kārtām, Komisija pārbaudīja, vai *Telefónica* bija ļaunprātīgi izmantojusi savu dominējošo stāvokli attiecīgajos tirgos [...]. Šajā ziņā Komisija uzskatīja, ka *Telefónica* ir pārkāpusi EKL 82. pantu, saviem konkurentiem nosakot netaisnīgas cenas tarifu šķēru formā starp platjoslas piekļuves mazumtirdzniecības cenām Spānijas “plašai sabiedrībai” domātajā tirgū un platjoslas piekļuves vairumtirdzniecības cenām reģionālajā un valsts mērogā laikā no 2001. gada septembra līdz 2006. gada decembrim [...].

[..]

25 Lai aprēķinātu naudas soda summu, Komisija strīdīgajā lēmumā piemēroja metodoloģiju, kas norādīta Pamatnostādnēs naudas soda noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 [4] 15. panta 2. punktu un [EOTK] līguma 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “1998. gada pamatnostādnes”).

26 Pirmkārt, Komisija novērtēja pārkāpuma smagumu un sekas, kā arī konkrētā ģeogrāfiskā tirgus lielumu. Vispirms attiecībā uz pārkāpuma smagumu tā uzskatīja, ka runa ir par būtisku ļaunprātīgu izmantošanu, ko bija veicis uzņēmums, kurš atradās gandrīz monopola stāvoklī, un tas bija jā kvalificē kā “sevišķi smags” saskaņā ar 1998. gada pamatnostādnēm [...]. [Strīdīgā] lēmuma preambulas 744.–750. apsvērumā Komisija it īpaši nošķir šo lietu no [...] lēmuma lietā

4 — Padomes 1962. gada 6. februāra regula – Pirmā Regula par [LESD 101. un 102. panta] istenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.).

[*Deutsche Telekom*⁵], kurā *Deutsche Telekom* ļaunprātīgā izmantošana, kas arī izpaudās kā cenu starpības samazināšana [“margin squeeze” jeb “tarifu šķēres”⁶], netika kvalificēta kā “sevišķi smaga” 1998. gada pamatnostādņu izpratnē. Turpinājumā par konstatētā pārkāpuma ietekmi Komisija ņēma vērā to, ka konkrētajiem tirgiem bija ievērojama ekonomiska vērtība, ka tiem bija izšķiroša loma informācijas sabiedrības izveidošanā un ka *Telefónica* ļaunprātīgās izmantošanas sekas mazumtirdzniecības tirgū bija ievērojamas [...]. Visbeidzot, runājot par konkrētā ģeogrāfiskā tirgus lielumu, Komisija it īpaši norādīja, ka Spānijas platjoslas tirgus bija piektais lielākais valsts platjoslas tirgus Eiropas Savienībā un ka, lai gan tarifu šķēru gadījumi noteikti aptver tikai vienu dalībvalsti, tas kavēja operatorus no citām dalībvalstīm ieiet strauji augošā tirgū [...].

- 27 Saskaņā ar [strīdīgo] lēmumu naudas soda sākumsummas EUR 90 000 000 apmērā ir ņemts vērā, ka ļaunprātīgās izmantošanas smagums konkretizējās apskatāmā laikposma gaitā un it īpaši pēc lēmuma lietā *Deutsche Telekom* pieņemšanas [...]. Minētajai summai tika piemērots reizinātājs 1,25, lai ņemtu vērā *Telefónica* lielo ekonomisko ietekmi un lai naudas sodam nodrošinātu pietiekami preventīvu iedarbību, tādēļ naudas soda sākumsumma tika palielināta līdz EUR 112 500 000 [...].
- 28 Otrkārt, tā kā pārkāpums tika veikts no 2001. gada septembra līdz 2006. gada decembrim, tas ir, piecus gadus un četrus mēnešus, Komisija naudas soda sākumsummu palielināja par 50 %. Naudas soda pamatsumma tādējādi sasniedza EUR 168 750 000 [...].
- 29 Treškārt, ņemot vērā pieejamos pierādījumus, Komisija uzskatīja, ka šajā lietā varēja ņemt vērā zināmus atbildību mīkstinošus apstākļus, jo pārkāpums vismaz bija izdarīts aiz neuzmanības. Tāpēc *Telefónica* tika piešķirts 10 % naudas soda summas samazinājums, kas naudas soda summu samazināja līdz EUR 151 875 000 [...].”

II – Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums

3. Prasības pieteikumā Vispārējai tiesai *Telefónica* un *Telefónica de España* to izvirzīto galveno prasījumu – atcelt strīdīgo lēmumu – pamatojumam izvirzīja sešus pamatus, kuros attiecīgi bija norādīts uz tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, kļūdām faktos un kļūdām tiesību piemērošanā, nosakot konkrētos vairumtirdzniecības tirgus, uz kļūdām faktos un kļūdām tiesību piemērošanā, nosakot apelācijas sūdzības iesniedzēju dominējošo stāvokli konkrētajos tirgos, uz kļūdām tiesību piemērošanā, piemērojot LESD 102. pantu attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju veikto ļaunprātīgo izmantošanu, uz kļūdām faktos un/vai kļūdām faktu vērtējumā un kļūdām tiesību piemērošanā attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju veikto ļaunprātīgo izmantošanu, kā arī tās negatīvo ietekmi uz konkurenci, uz LESD 102. panta piemērošanu *ultra vires* un uz subsidiaritātes, samērīguma, tiesiskās noteiktības, lojālas sadarbības un labas pārvaldības principu pārkāpumu.

4. Pakārtoti apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzīja divus pamatus, kas bija vērsti uz to, lai panāktu naudas soda atcelšanu vai tā apmēra samazināšanu, un kuros bija norādīts uz: i) kļūdām faktos un kļūdu tiesību piemērošanā, kā arī Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta un Regulas (EK) Nr. 1/2003⁷ 23. panta 2. punkta, kā arī tiesiskās noteiktības un tiesiskās paļāvības principu pārkāpumu un ii) kļūdām faktos, kļūdām tiesību piemērošanā un samērīguma, vienlīdzīgas attieksmes un sodu individualizācijas principu pārkāpumu, kā arī pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi, nosakot naudas soda apmēru. Vispārējā tiesa noraidīja katru no šiem pamatiem un prasību kopumā.

5 — Komisijas 2003. gada 21. maija Lēmums 2003/707/EK par [LESD 102.] panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/C 1/37.451, 37.578, 37.579 - *Deutsche Telekom AG*) (OV L 263, 9. lpp.; turpmāk tekstā – “lēmums lietā *Deutsche Telekom*”). Šajā ziņā skat. 2010. gada 14. oktobra spriedumu lietā C-280/08 P *Deutsche Telekom*/Komisija (Krājums, I-9555. lpp.), kā arī ģenerālvokāta J. Mazaka [J. Mazák] sniegtos secinājumus šajā lietā.

6 — Šajos secinājumos es lietošu vienīgi apzīmējumu “tarifu šķēres”.

7 — Padomes 2002. gada 16. decembra Regula (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102. pantā] (OV L 1, 1. lpp.), kas piemērojama no 2004. gada 1. maija.

III – Tiesvedība Tiesā

5. Bez apelācijas sūdzības iesniedzējam un Komisijas rakstveida procesā Tiesā piedalījās arī trīs personas, kas bija iestājušās lietā pirmajā instancē, proti, *Asociación de usuarios de servicios bancarios (Ausbanc Consumo*, turpmāk tekstā – “*Ausbanc*”), *France Telecom* (sākotnējā sūdzības iesniedzēja šajā lietā) un *European Competitive Telecommunications Association* (turpmāk tekstā – “*ECTA*”). Tiesas sēdē, kas notika 2013. gada 16. maijā – un kurā tika vērtēts vienīgi apelācijas sūdzības septītais, astotais un desmitais pamats (par iespējamām kļūdām tiesību piemērošanā, aprēķinot naudas soda apmēru, un par Vispārējās tiesas pienākumu īstenot neierobežotu kontroli) –, visi šie lietas dalībnieki sniedza savus apsvērumus.

IV – Apelācijas sūdzība

A – Par lūgumu atļaut piekļūt Vispārējās tiesas sēdes protokolam vai audioierakstam

6. Apelācijas sūdzības iesniedzējas un *Ausbanc*, pamatojoties uz LESD 15. pantu, lūdz Tiesu tām atļaut piekļuvi Vispārējās tiesas 2011. gada 23. maija sēdes protokolam vai audioierakstam. Es uzskatu, ka šie lūgumi ir noraidāmi, jo, ievērojot Norādījumu Vispārējās tiesas sekretāram 5. panta 1. punktā noteikto, Vispārējās tiesas sēdes protokols un audioieraksts nav Tiesai nododamo lietas materiālu skaitā.

B – Par Komisijas izvirzīto iebildumu par visas apelācijas sūdzības nepieņemamību

7. Konstatējams, ka: i) apelācijas sūdzība, kas ir formulēta juceklīgi un ne īpaši strukturēti, ir ļoti gara – tās franču valodas versijai ir ne mazāk kā 133 lappuses, kurās ietverti 492. punkti⁸, – un tās saturs atkārtojas, aptverot simtiem pamatu, daļu, iebildumu, argumentu un argumentu daļu (kas saskaņā ar Komisijas norādīto esot rekords Savienības tiesu vēsturē), ii) apelācijas sūdzībā teju sistemātiski tiek lūgts no jauna izvērtēt faktus, apgalvojot, ka Vispārējā tiesa esot piemērojusi “kļūdainu juridisku kritēriju”, iii) pamati bieži ir formulēti kā vienkārši apgalvojumi bez jebkāda pamatojuma un iv) apelācijas sūdzības iesniedzējas, no vienas puses, bieži kritizē strīdīgo lēmumu, nevis pārsūdzēto spriedumu un, no otras puses, kritizējot pārsūdzēto spriedumu, tās gandrīz vispār nenorāda uz konkrētām šā sprieduma daļām vai konkrētiem punktiem, kuros atspoguļojas iespējamās kļūdas tiesību piemērošanā.

8. Iepriekš norādītais un grūtības, pat neiespējamība Komisijai īstenot savas tiesības uz aizstāvību ir pamats tās izvirzītajam iebildumam par visas apelācijas sūdzības nepieņemamību. Lai arī šis iebildums par nepieņemamību man personīgi ir zināmā mērā saprotams – turklāt vairākas apelācijas sūdzības daļas, pēc mana ieskata, ir acīmredzami nepieņemamas –, tomēr apelācijas sūdzība kā tāda nevar tikt atzīta par pilnībā nepieņemamu, kamēr vien kādi apelācijas sūdzības pamati vai argumenti (pat ja tie ir kā adatas siena kaudzē) atbilst pieņemamības prasībām. Turklāt šīs “adatas” var ietvert principiālus jautājumus, kas bieži ir pavisam jauni un kas cita starpā skar Vispārējās tiesas pienākumu īstenot patiesu neierobežotu kontroli.

9. Lidz ar to, pēc mana ieskata, Komisijas izvirzītais iebildums par visas apelācijas sūdzības nepieņemamību būtu noraidāms.

8 – Tādējādi Tiesā iesniegtā apelācijas sūdzība (kurai būtu jāietver vienīgi juridiski argumenti) ir garāka nekā Vispārējā tiesā iesniegtais papildinātais prasības pieteikums! Turklāt tajā atrodami arī gandrīz pilnībā neuztverami punkti, kā, piemēram, 298. punkts, ko veido viens teikums ar 121 vārdu.

C – Par apelācijas sūdzību

1) Pilnībā nepieņemamie pamati – otrs, trešais, ceturtais un piektais pamats

10. Šie pamati – kuros ir norādīts uz iespējamām kļūdām tiesību piemērošanā, attiecīgi nosakot konkrētos tirgus, izvērtējot dominējošā stāvokļa esamību un šī stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, kā arī tā ietekmi uz konkurenci, – pēc mana ieskata, ir nepieņemami, jo ar tiem būtībā tiek apšaubīts Vispārējās tiesas spriedumā ietvertais faktu vērtējums. Turklāt šajos pamatos tikpat kā vispār nav norādīti pārsūdzētā sprieduma punkti vai daļas, kuras tiek apstrīdētas, lai gan šāda prasība, kas ir atzīta Tiesas pastāvīgajā judikatūrā, ir nostiprināta Tiesas Reglamenta 169. panta 2. punktā un 178. panta 3. punktā.

a) Otrs pamats

11. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo (apelācijas sūdzības 37. punktā), ka Vispārējā tiesa kļūdaini ir atteikusies apsvērt, galvenokārt, ka atsaistītā piekļuve abonentlīnijām, valsts vairumtirdzniecības produkts un reģionālās vairumtirdzniecības produkts ietilpa vienā un tajā pašā vairumtirdzniecības produktu tirgū un, pakārtoti, ka valsts vairumtirdzniecības produkti un reģionālās vairumtirdzniecības produkti ietilpa vienā un tajā pašā vairumtirdzniecības produktu tirgū.

12. Es uzskatu, ka Komisijas, *ECTA*, *France Telecom* un *Ausbanc* izvirzītais iebildums par visa otrā pamata nepieņemamību būtu jāpieņem. Pirmkārt, iebildumi, kas izvirzīti šā pamata pamatojumam, ir neskaidri un visai grūti saprotami. Otrkārt, ar šo pamatu faktiski tiek mēģināts apšaubīt Vispārējās tiesas veikto faktu vērtējumu. Treškārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas ir norādījušas uz vairākiem jauniem faktiem, kas nav apspriesti pirmajā instancē, proti, ka Komisija neesot piemērojusi “*SSNIP* testu”⁹, ka tirgu noteikšana ir veikta neatbilstoši paziņojumam par tirgu noteikšanu¹⁰, ka tirgu noteikšana esot bijusi jāveic empīriskas analīzes ceļā, balstoties uz tirgus izvērtējumu un/vai ekonometrisku izpēti, un, visbeidzot, ka *SSNIP* tests esot bijis jāpiemēro konkrētā laika kontekstā.

b) Trešais pamats

13. Apelācijas sūdzības iesniedzējas kritizē (apelācijas sūdzības 93. punktā) Vispārējās tiesas pamatojumu attiecībā uz dominējošo stāvokli, kas tām bija valsts un reģionālās vairumtirdzniecības tirgos.

14. Arī šeit es uzskatu, ka *ECTA*, *France Telecom* un *Ausbanc* izvirzītais iebildums par nepieņemamību būtu jāpieņem, jo trešais pamats ir balstīts uz jauniem apgalvojumiem un ar to tiek apšaubīts Vispārējās tiesas veiktais faktu vērtējums, kas tai ir bijis par pamatu secinājumam, ka pastāv dominējošs stāvoklis. Apelācijas sūdzības iesniedzējas, kritizējot pārsūdzētā sprieduma 149., 150., 162. un 163. punktu – proti, ka Vispārējā tiesa, konstatējot dominējošā stāvokļa esamību, esot vienīgi pamatojusies uz apelācijas sūdzības iesniedzēju kontrolētām lielākām tirgus daļām, kļūdaini neņemot vērā konkurences spiedienu, kam tās bija pakļautas apgrūtinātas iekļuves tirgū dēļ, – apšaubā pārsūdzētā sprieduma 157. punktā Vispārējās tiesas vērtētos faktus, kas tai ir bijuši par pamatu secinājumam, ka konkrētais vairumtirdzniecības tirgus nebija apstrīdams tirgus¹¹. Līdz ar to šie argumenti būtu jāatzīst par nepieņemamiem.

9 — “*SSNIP*” ir abreviatūra no “small but significant and non-transitory increase in price” (neliela, bet nozīmīga un paliekoša cenu pieauguma tests).

10 — Komisijas Paziņojums par jēdziena “konkrētais tirgus” definīciju [Savienības] konkurences tiesībās (OV 1997, C 372, 5. lpp.).

11 — Proti, tāds tirgus, kurā *Telefónica* klienti un konkurenti būtu varējuši paplašināt savu tīklu, t.i., ka tiem neatkarīgi no to tirgus daļām būtu bijis iespējams īstenot efektīvu konkurences spiedienu.

c) Ceturtais pamats

15. Apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo (apelācijas sūdzības 120. punktā), ka Vispārējā tiesa kļūdaini ir secinājusi, ka tās ir pārkāpušas LESD 102. pantu, jo ļaunprātīgam atteikumam slēgt vienošanos (“refusal to deal”) nebija pierādījumu, un ka, šādi rīkojoties, Vispārējā tiesa ir pārkāpusi to tiesības uz īpašumu, kā arī samērīguma, tiesiskās noteiktības un tiesiskuma principus.

16. Arī šeit es uzskatu, ka Komisijas, *ECTA*, *France Telecom* un *Ausbanc* izvirzītais iebildums par visa ceturta pamata nepieņemamību būtu jāpieņem, ciktāl argumenti, uz kuriem tas ir balstīts: i) vai nu nav tikuši vērtēti pirmajā instancē (piemēram, arguments par iespējamu tiesību uz īpašumu pārkāpumu, kas šķiet esam centrālais šā pamata elements, vai argumenti par samērīguma principu un tiesiskās noteiktības principu), ii) vai nu ar tiem tiek apšaubīts Vispārējās tiesas veiktais faktu vērtējums un faktiski Tiesai tiek lūgts no jauna izvērtēt faktus, iii) vai arī tie nav skaidri formulēti (kā, piemēram, nemotivētā spriedumā lietā *TeliaSonera Sverige*¹² ietvertās judikatūras kritika), vai pietiekami precīzi nav norādīti atbilstošie pārsūdzētā sprieduma punkti.

d) Piektais pamats

17. Šajā pamatā (apelācijas sūdzības 149. punkts) apelācijas sūdzības iesniedzējas ir aprakstījušas abus Komisijas piemērotos tarifu šķēru testus un būtībā ir norādījušas vien tos pašus argumentus, ko tās norādīja jau pirmajā instancē savā prasības pieteikumā Vispārējai tiesai, kā arī ir apstrīdējušas šīs pēdējās secināto pārsūdzētā sprieduma 199.–265. punktā.

18. Faktiski, turklāt bieži nenorādot konkrētus pārsūdzētā sprieduma punktus, apelācijas sūdzības iesniedzējas cenšas panākt, lai Vispārējās tiesas izvērtētie fakti un pierādījumi tiktu izvērtēti no jauna, kas ir acīmredzami nepieņemams prasījums apelācijas stadijā, izņemot, ja pierādījumi tikuši sagrozīti, uz ko apelācijas sūdzības iesniedzējas nav norādījušas.

19. Tālāk norādišu uz dažiem piemēriem:

- apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka citi operatori izmantoja optimālu vairumtirdzniecības produktu kombināciju. Šajā kontekstā tās apstrīd Vispārējās tiesas faktu konstatējumus pārsūdzētā sprieduma 130., 195. un 280. punktā, ka vairumtirdzniecības produktu kombinēta izmantošana nav pierādīta;
- apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 162. punktā) pārsūdzētā sprieduma 207. punktu, norādot, ka Vispārēja tiesa esot sagrozījusi faktus, konstatējot, ka abonentlīniju faktiskā izmantošana aizsākās tikai 2004. gada nogalē. Pēc apelācijas sūdzības iesniedzēju ieskata, pirmkārt, Vispārējai tiesai esot bijuši jānodala divi analizējamie laika posmi – pirms un pēc šā datuma, un, otrkārt, konkurenti faktiski esot izmantojuši abonentlīnijas jau pirms 2004. gada. Tomēr šajā argumentā nav identificēts neviens konkrēts lietas materiāls, ko Vispārējā tiesa būtu sagrozījusi. Katrā ziņā no lietas materiāliem izriet, ka pirmajā instancē apelācijas sūdzības iesniedzējas nav norādījušas, ka jauns laika posms būtu sācies 2004. gadā;
- apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 167. punktā) pārsūdzētā sprieduma 217. punktu, norādot, ka Vispārējā tiesa kļūdaini esot pieņēmusi, ka pārskata laikposma paildzināšana izraisīja nepieņemamus traucējumus, vienlaikus ignorējot apelācijas sūdzības iesniedzēju norādītos koriģējošos mehānismus un tādējādi neievērojot nevainīguma prezumpciju. Šajā sakarā pietiek norādīt, ka Vispārējā tiesa ir vienīgi rezumējusi apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentu, pašai neveicot tā izvērtējumu. Taču katrā ziņā pirmo reizi argumentu par nevainīguma prezumpciju apelācijas sūdzības iesniedzējas ir izvirzījušas apelācijas stadijā;

12 — 2011. gada 17. februāra spriedums lietā C-52/09 (Krājums, I-527. lpp.).

- apelācijas sūdzības iesniedzējas arī apgalvo (apelācijas sūdzības 178. punktā), ka pārsūdzētā sprieduma 233.–264. punktā Vispārējā tiesa ir pieļāvusi vairākas kļūdas tiesību piemērošanā, vērtējot strīdīgajā lēmumā Komisijas izmantotās metodes “par katru laikposmu” piemērošanu. Pēc mana ieskata, šie argumenti ir nepieņemami, jo Vispārējā tiesā apelācijas sūdzības iesniedzējas ir apstrīdējušas nevis metodes “par katru laikposmu” principu, bet gan to, kā šo metodi ir pielietojuši Komisija;
- apelācijas sūdzības iesniedzējas arī apgalvo (apelācijas sūdzības 181. punktā), ka pārsūdzētā sprieduma 234.–244. punktā Vispārējā tiesa ir pieļāvusi vairākas kļūdas tiesību piemērošanā, vērtējot darbaspēka izmaksas. Tās uzskata, ka Vispārējā tiesa kļūdaini ir piemērojusi “vienlīdz efektīva konkurenta” testu, neņemot vērā iespējamību, ka savu komercpakalpojumu sniegšanu vienlīdz efektīvs konkurents varot uzticēt apakšuzņēmējam. Šis arguments ir nepieņemams, jo tajā ietvertie apgalvojumi pārsniedz pirmajā instancē apspriestā robežas un ar to Tiesa tiek aicināta no jauna vērtēt faktus;
- apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 183. punktā) pārsūdzētā sprieduma 244. punktu, kurā Vispārējā tiesa kļūdaini esot ignorējusi apelācijas sūdzības iesniedzēju iesniegtajās tabulās ietvertās izmaksu prognozes, neesot veikusi neierobežotu kontroli, esot piemērojusi vidējā ilgtermiņa izmaksu pieauguma (VIIP) metodi un esot izmantojusi viņu grāmatvedības dokumentos integrāli nodalītās aktuālās izmaksas, lai izvērtētu pārdošanas papildu izmaksas. Arī šie argumenti būtu noraidāmi, jo ar tiem Tiesa tiek aicināta no jauna izvērtēt pārsūdzētā sprieduma 237.–244. punktā ietverto faktu vērtējumu;
- apelācijas sūdzības iesniedzēju argumenti par klientu abonementu vidējo ilgumu, kas skar pārsūdzētā sprieduma 245.–251. punktu, ir nepieņemami, jo tie ir balstīti uz jauniem apgalvojumiem;
- acīmredzot kritizējot (apelācijas sūdzības 188. punktā) pārsūdzētā sprieduma 256. un 257. punktu, kuros Vispārējā tiesa kļūdaini esot noraidījusi apelācijas sūdzības iesniedzēju piedāvāto vidējā svērtā kapitāla cenu (WACC), kā arī pārsūdzētā sprieduma 259.–264. punktu, kuros Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā, pārbaudot iespējamo vairāku izmaksu posteņu dubulto grāmatvedību, apelācijas sūdzības iesniedzējas apstrīd Vispārējās tiesas veikto pierādījumu vērtējumu (kuras pārliecības pamatā ir lietas materiālu un debašu starp lietas dalībniekiem vispārējs izvērtējums);
- apelācijas sūdzības iesniedzējas arī apgalvo (apelācijas sūdzības 218. punktā), ka Vispārējai tiesai esot bijis jākonstatē, ka starpība starp resursu vairumtirdzniecības cenām un mazumtirdzniecības cenām konkrētajā gadījumā bija pozitīva, kam savukārt esot vajadzējis vadināt to secināt, ka ir jāpierāda konkrēta faktiskā apelācijas sūdzības iesniedzēju rīcības ietekme vai jāsniedz sevišķi pārliecinoši pierādījumi par to rīcības domājamo ietekmi. Tā kā šis arguments pirmo reizi ir norādīts apelācijas sūdzībā, tas ir nepieņemams.

20. Tālāk apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirza trīs argumentus (attiecīgi apelācijas sūdzības 220., 227. un 231. punktā), kas acīmredzot ir vērsti pret pārsūdzētā sprieduma 274.–276. punktu, norādot, ka Vispārējā tiesa kļūdaini esot nospriedusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju rīcības iespējamā ietekme ir pierādīta, kaut gan a) Komisijai esot bijis jāizvērtē, vai apelācijas sūdzības iesniedzēju īstenotās cenu politikas dēļ citu vienlīdz efektīvo operatoru rentabilitāte faktiski nesamazinājas, b) Komisijai esot bijis jāanalizē vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības cenu attiecības tirgū, lai noskaidrotu, vai tarifu šķēres faktiski neierobežoja citu operatoru iespējas noteikt mazumtirdzniecības cenas, un c) Komisijai esot bijis jāanalizē vairumtirdzniecības cenu, operatoru naudas plūsmas izmaiņu un to veikto investīciju līmeņa attiecības, lai noskaidrotu, vai tarifu šķēres faktiski neierobežoja citu operatoru iespējas investēt. Pēc mana ieskata, šie trīs argumenti ir nepieņemami, jo tie nav izvirzīti pirmajā instancē un to mērķis ir apelācijas stadijā uzsākt diskusiju par apelācijas sūdzības iesniedzēju

rīcības “konkrētu ietekmi”. Prasības pieteikuma pirmajā instancē 191.–199. punktā ir izvirzīts vienīgi jautājums par “iespējamo ietekmi”, kritizējot strīdīgo lēmumu par to, ka tajā šāda ietekme esot prezumēta kā neizbēgamas tarifu šķēru testa rezultāta sekas. Turklāt ar minētajiem argumentiem tiek mēģināts apšaubīt pārsūdzētā sprieduma 275. un 276. punktā Vispārējās tiesas veikto faktu vērtējumu.

21. No iepriekš minētā izriet, ka otrais, trešais, ceturtais un piektais pamats būtu jāatzīst par nepieņemamiem.

2) Pamati, kas būtu noraidāmi tāpēc, ka tie ir daļēji nepieņemami un daļēji nepamatoti, – pirmais, sestais, septītais un deviņais pamats

a) Pirmais un deviņais pamats

22. Šie abi pamati daļēji sakrīt tādā ziņā, ka deviņtajā pamatā apelācijas sūdzības iesniedzējas identiski ir atspoguļojušas daļu no pirmajā pamatā norādītā. Tādējādi abi šie pamati būtu pārbaudāmi kopā. Pirmkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēju argumenti (apelācijas sūdzības 12. punktā) attiecas uz nesamērīgo tiesvedības ilgumu Vispārējā tiesā, kas norisinājās no 2007. gada 1. oktobra līdz 2012. gada 29. martam un ar ko esot pārkāptas to pamattiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā saprātīgā laikā, kas ir nostiprinātas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantā un Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 6. pantā. Apelācijas sūdzības iesniedzējas galvenokārt apgalvo (apelācijas sūdzības 14. punktā), ka nesamērīgais tiesvedības ilgums ir pamats pārsūdzētā sprieduma atcelšanai, ņemot vērā tā ietekmi uz tiesvedības iznākumu, ciktāl tas esot apelācijas sūdzības iesniedzējas kavējis iesniegt apelācijas sūdzību vai rakstveida argumentāciju, pirms Tiesa pieņēma iepriekš minēto spriedumu lietā *TeliaSonera Sverige*. Neatkarīgi no tā, ka es nepiekrītu apelācijas sūdzības iesniedzēju viedoklim par šādas cēloņsakarības esamību, es katrā ziņā uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas par iepriekš minētā sprieduma lietā *TeliaSonera Sverige* interpretāciju izvērsti ir izteikušas Vispārējās tiesas sēdē, kas notika vairākus mēnešus pēc minētā sprieduma pieņemšanas.

23. Vēl apelācijas sūdzības iesniedzējas pakārtoti norāda (apelācijas sūdzības 15. punktā), ka tām katrā ziņā esot tiesības uz naudas soda samazinājumu atbilstoši spriedumā lietā *Baustahlgewebe*/Komisija¹³ ietvertajai judikatūrai.

24. Tāpat kā Komisija, *ECTA*, *France Telecom* un *Ausbanc*, es uzskatu, ka tiesvedības ilgums Vispārējā tiesā – mazliet mazāk kā četri gadi un seši mēneši – šajā lietā nav nesamērīgs¹⁴, cita starpā ņemot vērā šādus apstākļus: i) lietas materiālu tehnisko sarežģītību (saskaņā ar Tiesas norādīto¹⁵ “ir iespējams atsaukties uz lietas [...] sarežģītību, lai attaisnotu pirmajā brīdī šķietami pārmērīgu lietas izskatīšanas ilgumu”), ii) to, ka par strīdīgo lēmumu tika iesniegtas divas prasības, no kurām vienu iesniedza apelācijas sūdzības iesniedzējas, bet otru – Spānijas Karaliste un kuras Vispārējā tiesa izskatīja paralēli, kas paildzināja tiesvedību, iii) to, ka jau pirmajā instancē apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniedza ļoti garu prasības pieteikumu, kas neraksturīgi daudz pārsniedza maksimālo lappušu skaitu, kāds ir ieteikts Praktiskajos norādījumos lietas dalībniekiem Vispārējā tiesā. Šīs prasības pieteikums bija jāprecizē, kas paildzināja rakstveida procesa ilgumu, un, neraugoties uz to, prasības pieteikuma precizētā versija, kurai ir vairāk nekā 140 lappuses, kā arī bagātīgi un apjomīgi pielikumi, tik un tā bija ļoti apjomīga,

13 — 1998. gada 17. decembra spriedums lietā C-185/95 P (*Recueil*, I-8417. lpp., 141. punkts).

14 — Jāatzīmē, ka principiālie jautājumi, kas ir saistīti ar tiesvedības ilguma Vispārējā tiesā problemātiku, atkal tiks apspriesti, Tiesas virspalātā izskatot lietu C-50/12 *Kendrion*/Komisija (ģenerālvokātes E. Šarpstones [*E. Sharpston*] secinājumi šajā lietā ir sniegti 2013. gada 30. maijā), *inter alia* attiecībā uz iepriekš minēto spriedumu lietā *Baustahlgewebe*/Komisija (kurā Tiesa samazināja naudas sodu, ņemot vērā tiesvedības pārmērīgo ilgumu Vispārējā tiesā), ievērojot arī 2009. gada 16. jūlija spriedumu lietā *Der GrünePunkt - Duales System Deutschland*/Komisija (Krājums, I-6155. lpp.) (kurā nekāds naudas sods nebija uzlikts un kurā Tiesa norādīja apelācijas sūdzības iesniedzējai, ka tā varēja iesniegt Vispārējai tiesai prasību par zaudējumu atlīdzību).

15 — 2007. gada 25. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-403/04 P un C-405/04 P *Sumitomo Metal Industries* un *Nippon Steel*/Komisija (Krājums, I-729. lpp., 116. un 117. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

krietni pārsniedzot apjomu, kāds ir ieteikts minētajos praktiskajos norādījumos. Pēc tam apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniedza replikas rakstu uz 112 lappusēm ar 25 pielikumiem, kuros tās izteica jaunus apgalvojumus, iv) to, ka tiesvedības laikā izteicās vairākas personas, kas iestājās lietā, kas rakstveida procesu paildzināja līdz 2009. gada sākumam un, (v) visbeidzot, to, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniedza vairākus lūgumus par konfidencialitātes ievērošanu attiecībā pret personām, kas iestājās lietā, no kuriem vairums tika noraidīti, bet kas arī veicināja tiesvedības paildzināšanos, liekot Vispārējai tiesai sagatavot saīsinātas dažādu dokumentu versijas.

25. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas kritizē (apelācijas sūdzības 19. punktā) pārsūdzētā sprieduma 62. un 63. punktu, kuros Vispārēja tiesa ir lēmusi, ka prasības pieteikuma un replikas raksta pielikumi tiks ņemti vērā tikai tiktāl, ciktāl tie pamato vai papildina šajos dokumentos tieši norādītos pamatus vai argumentus, kā arī pārsūdzētā sprieduma 231., 250. un 262. punktu, kuros atsevišķus argumentus, kurus pierāda pielikumi un kas attiecas uz gala vērtību, vidējo klientu abonementu ilgumu un vairāku izmaksu posteņu dubulto grāmatvedību, Vispārējā tiesa ir atzinusi par nepieņemamiem.

26. Pēc mana ieskata, šie argumenti ir acīmredzami nepieņemami kopumā, jo tajos nav precizēts, kā šis eventuālais tiesvedības procesa pārkāpums būtu kaitējis to interesēm vai tiesībām uz aizstāvību. Turklāt, pirmkārt, arguments, ka Vispārējai tiesai esot bijis jānoraida iebildums par nepieņemamību, jo Komisija to ir izvirzījusi nevis savā iebildumu rakstā, bet gan tikai atbildē uz repliku, nav pamatots, jo procedūras ietvaros notikušo darbību formālā pareizība ir tiesas procesa jautājums, ko tiesu instance var izlemt pēc savas iniciatīvas neatkarīgi no atbildētājas ieskata, kura savukārt šā paša iemesla dēļ ir tiesīga šāda jautājuma izskatīšanu rosināt jebkurā tiesvedības stadijā. Otrkārt, nav pamatots arī arguments, ar kuru apelācijas sūdzības iesniedzējas kritizē pārsūdzētā sprieduma 62. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa neesot tiesīga prasīt, lai prasības pieteikumā tiktu ietverti visi ekonomiskie aprēķini, kas ir apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentu pamatā. Proti, ievērojot judikatūrā atzīto, pārsūdzētā sprieduma 58. punktā Vispārēja tiesa vien ir norādījusi, ka “galvenajiem” faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem “vismaz kopsavilkuma veidā, bet tomēr loģiski un saprotami ir jāizriet no paša prasības pieteikuma teksta”.

27. Treškārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas kritizē (apelācijas sūdzības 24. punktā) pārsūdzētā sprieduma 182. punktu, kurā, vērtējot apelācijas sūdzības iesniedzēju rīcības ietekmi, Vispārējā tiesa esot sagrozījusi faktus un pārkāpusi tiesības uz aizstāvību, nospriežot, ka tās nav norādījušas uz vairumtirdzniecības produktu neaizvietojamību. Galvenokārt tās apgalvo, ka tās uz šo neaizvietojamību ir norādījušas prasības pieteikumā pirmajā instancē (106. un 108. punktā), savā replikas rakstā (216. punktā) un tiesas sēdē kā pamatā par LESD 102. panta piemērojamību vispārīgi, tā arī saistībā ar ietekmes vērtējumu. Pēc apelācijas sūdzības iesniedzēju ieskata, argumentācija par vairumtirdzniecības produktu neaizvietojamību ir uzskatāma par jau prasības pieteikumā formulēta atcelšanas pamata apstiprinājumu. Tāpat kā Komisija un *France Telecom*, es uzskatu, ka šis arguments ir neefektīvs. Šajā ziņā ir pietiekami konstatēt, ka Vispārējās tiesas argumentācija, it īpaši pārsūdzētā sprieduma 268.–272., 274.–281. un 389.–410. punktā, nav balstīta uz konkrēto resursu aizvietojamību vai neaizvietojamību.

28. Pakārtoti apelācijas sūdzības iesniedzējas piebilst (apelācijas sūdzības 28. punktā), ka ar Vispārējās tiesas Reglamenta 48. panta 2. punktu tām katrā ziņā esot piešķirtas tiesības norādīt jaunu pamatu, atsaucoties uz tiesiskajiem vai faktiskajiem apstākļiem, kas ir atklājušies tiesvedības gaitā, kā tas bija lietā, kurā tika taisīts iepriekš minētais spriedums *TeliaSonera Sverige*, jo minētajā spriedumā Tiesa esot izskaidrojusi tarifu šķēru ietekmes izvērtējumā piemērojamus kritērijus. Taču saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, kas *mutatis mutandis* ir piemērojama attiecībā uz prejudiciālu nolēmumu, spriedums, ar kuru noraidīta prasība, nav pamats jaunu pamatu norādīšanai¹⁶.

16 — Tiesas spriedums, ar kuru tiek apstiprināts Savienības iestāžu akta tiesiskums, nav uzskatāms par apstākli, kas ļauj norādīt jaunu pamatu, jo ar šo spriedumu vienīgi tiek apstiprināts juridiskais stāvoklis, kādā apelācijas sūdzības iesniedzējas bija savas prasības iesniegšanas brīdī (skat. Tiesas 1982. gada 1. aprīļa spriedumu lietā 11/81 *Dürbeck/Komisija*, *Recueil*, 1251. lpp., 17. punkts).

29. Ceturtkārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo (apelācijas sūdzības 33. punktā), ka Vispārējā tiesa ir pārkāpusi to tiesības uz aizstāvību un nav ievērojusi nevainīguma prezumpciju. Galvenokārt tās norāda, ka Vispārējā tiesa neesot ievērojusi nevainīguma prezumpciju, nospriežot, ka pierādījumi, uz kuriem Komisija balstījusi strīdīgo lēmumu, bet kuri neparādīties paziņojumā par iebildumiem, varot tikt noraidīti vienīgi tad, ja apelācijas sūdzības iesniedzējas pierādītu, ka tādējādi būtu ticis pieņemts citāds lēmums. Pēc apelācijas sūdzības iesniedzēju ieskata, Vispārējās tiesas izvēlētais pierādīšanas standarts neatbilstot Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – “ECT”) judikatūrai.

30. Pēc mana ieskata, šis arguments būtu jāatzīst par nepieņemamu, jo, pirmkārt, tajā pietiekami precīzi nav norādīti tie pārsūdzētā sprieduma punkti, kuros esot pieļautas kļūdas tiesību piemērošanā, kas būtu pamats tā atcelšanai, un, otrkārt, pārsūdzētā sprieduma 86.–109. punktā, kuros šis jautājums detalizēti ir analizēts, ir veikts fakto vērtējums, kas apelācijas stadijā nav apstrīdams. Piebilstams, ka pārsūdzētā sprieduma 78. punkts šķiet esam tikai *obiter dictum* pamatojumā, kas ir balstīts uz citiem izšķirošiem apsvērumiem, kuri norādīti šā sprieduma 79. un nākamajos punktos un kurus apelācijas sūdzības iesniedzējas nav apstrīdējušas. Visbeidzot, šis arguments nav pamatots, jo, pirmām kārtām, pārsūdzētajā spriedumā Vispārējās tiesas piemērotais kritērijs izriet no Tiesas pastāvīgās judikatūras¹⁷, kas pilnībā saskan ar ECT judikatūru. Proti, kāda dokumenta nenosūtīšana ir uzskatāma par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu vienīgi tad, ja ar šo dokumentu Komisija ir pamatojusi savu iebildumu un ja šā iebilduma pamatotību pierāda vienīgi šis dokuments¹⁸. Ja vienu secinājumu vai iebildumu specifiski pamato vairāki pierādījumi, viena pierādījuma iztrūkums nav pietiekams pamats šādu secinājumu vai iebildumu noraidīt, kamēr vien tos pamato citi pierādījumi. Turklāt, kā to apliecina pārsūdzētā sprieduma 103. un 107. punkts, Komisija nav balstījies ne uz vienu jaunu apstākli, lai pierādītu apelācijas sūdzības iesniedzēju atbildību.

31. Pakārtoti apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda (apelācijas sūdzības 36. punktā), ka tās uzskatot par pierādītu, ka strīdīgais lēmums būtu bijis citāds, ja jaunie pierādījumi būtu tikuši noraidīti. Tās apgalvo, ka, ignorējot šos argumentus, Vispārējā tiesa ir sagrozījusi faktus, pieļāvusi acīmredzamas kļūdas vērtējumā un tiesību piemērošanā attiecībā uz pierādījumu vērtēšanas kritērijiem un turklāt nav izpildījusi pienākumu norādīt pamatojumu. Šis iebildums, pēc mana ieskata, vienlaikus ir gan nepieņemams, jo tas ir balstīts uz lakoniskiem un vispārīgiem apgalvojumiem, gan arī nepamatots, jo pārsūdzētā sprieduma 88.–109. punktā Vispārējā tiesa tieši ir izvērtējusi atsevišķu pierādījumu iespējami jauno raksturu un ietekmi, kādu varēja atstāt apgalvotā neiespējamība piekļūt šiem pierādījumiem. Turklāt, tāpat kā *France Telecom*, es uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju norādītie pierādījumi lēmumā tika iekļauti vienīgi ar mērķi atspēkot atbildē uz paziņojumu par iebildumiem apelācijas sūdzības iesniedzēju norādītos argumentus un ka Vispārējā tiesa ir konstatējusi, ka Komisija neatsaucās uz konkrētajiem dokumentiem, lai pamatotu savu iebildumu par pārkāpuma esamību (skat. pārsūdzētā sprieduma 103. punktu).

32. Ievērojot iepriekš minēto, pirmais un devītais pamats ir daļēji nepieņemami un daļēji nepamatoti, un līdz ar to tie būtu jānoraida.

b) Sestais pamats

33. Šā pamata pirmajā daļā apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo (apelācijas sūdzības 242. punktā), ka pārsūdzētā sprieduma 287.–295. punktā Vispārējā tiesa ir pieļāvusi vairākas kļūdas tiesību piemērošanā, izvērtējot iespējamu Komisijas rīcību *ultra vires*. Pirmkārt, tās uzskata, ka, secinot, ka Komisijai bija kompetence *ex post* reglamentēt cenu nosacījumus, kuriem ir pakļauta aizvietojamās

17 — Skat. 2004. gada 7. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland u.c./Komisija* (Recueil, I-123. lpp., 71.–73. punkts un tajos minētā judikatūra) un 2009. gada 3. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-322/07 P, C-327/07 P un C-338/07 P *Papierfabrik August Koehler u.c./Komisija* (Krājums, I-7191. lpp., 104. punkts).

18 — Savos procesuālajos rakstos Vispārējā tiesā Komisija norādīja, ka *Telefónica* apgalvojumi bija acīmredzami neefektīvi, jo visi punkti, par kuriem, kā apgalvoja *Telefónica*, tai neesot bijis iespējams izteikties, bija papildu argumentācijas elementi (iebildumu raksta 15. punkts).

infrastruktūras izmantošana, Vispārējā tiesa ir akceptējusi kļūdainu spriedumā lietā *Bronner*¹⁹ ietvertās judikatūras interpretāciju. Taču, kā to pamatoti ir norādījušas *France Telecom* un *ECTA*, šī argumentācija ir acīmredzami nepamatota, jo tādējādi notiek atgriešanās pie apgalvojuma, ka LESD 102. pants nav piemērojams, ja vien nav izpildīti iepriekš minētajā spriedumā lietā *Bronner* formulētie nosacījumi.

34. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 249. punktā) pārsūdzētā sprieduma 289. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi to apgalvojumus, jo tās esot apgalvojušas nevis, ka konkurences tiesības nav piemērojamas “instrumentāliem tirgiem”, bet gan drīzāk, ka tās nav piemērojamas valsts regulējošās iestādes noteiktam pienākumam nodrošināt piekļuvi [tirgum]. Šajā sakarā jāsecina, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav norādījušas ne tās savu procesuālo rakstu daļas, kuras esot tikušas sagrozītas, ne Vispārējās tiesas kļūdas vērtējumā, kas esot novedušas pie šādas sagrozīšanas. Turklāt pirmajā instancē apelācijas sūdzības iesniedzējas tomēr ir gan atzinušas, ka konkurences tiesības nevar tikt piemērotas “instrumentāliem tirgiem” (apelācijas sūdzības iesniedzēju replikas raksta 241. punkts). Katrā ziņā šis iebildums ir arī neefektīvs, jo apelācijas sūdzības iesniedzējas neapstrīd Vispārējās tiesas atbildes juridisko pareizību.

35. Treškārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 251. punktā) pārsūdzētā sprieduma 290. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa neesot iebildusi pret “ieguldījumu mēroga” koncepta izmantošanu, kas tā “reglamentējošā” rakstura dēļ esot licis Komisijai ignorēt iespēju izmantot produktu kombināciju. Šis iebildums man šķiet acīmredzami nepieņemams, jo tajā nav norādīta neviena kļūda tiesību piemērošanā un nav apstrīdēts neviens no pārsūdzētā sprieduma 290. punktā paustajiem Vispārējās tiesas apsvērumiem.

36. Ceturtkārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 253. punktā) pārsūdzētā sprieduma 293. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi to apgalvojumus, jo tās neesot apšaubījušas LESD 102. panta piemērojamību telekomunikāciju tirgiem, bet gan kritizējušas Komisijas veikto šā panta izmantošanu reglamentējošos nolūkos. Šis arguments ir nepieņemams, jo apelācijas sūdzības iesniedzējas nav norādījušas ne tās procesuālo rakstu daļas, kuras esot tikušas sagrozītas, nedz arī Vispārējās tiesas kļūdas vērtējumā, kas esot novedušas pie šādas sagrozīšanas. Katrā ziņā, pēc mana ieskata, Vispārējā tiesa nav sagrozījusi apelācijas sūdzības iesniedzēju faktiski izteiktos apgalvojumus, ka dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana nav notikusi, jo telekomunikāciju tiesībām ir no konkurences tiesībām atšķirīgi mērķi.

37. Piektkārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 254. punktā) pārsūdzētā sprieduma 294. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi faktus, konstatējot, ka Komisijai ir paziņoti vienīgi 2006. gadā īstenotie pasākumi, kaut gan, pirmkārt, jauno tiesisko regulējumu Spānijas Karaliste ieviesa 2003. gadā, pieņemot Telekomunikāciju likumu (2003. gada 3. novembra ietvarlikums Nr. 32/2003) un ka, otrkārt, Komisija veica kontroli ar ieviešanas ziņojumiem, kurus tā publicē kopš 1997. gada. Taču, kā to pamatoti uzsver Komisija, *ECTA* un *France Telecom*, Vispārējā tiesa nav sagrozījusi nevienu faktu, jo līdz 2006. gadam Komisijai netika paziņots neviens pasākums, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas neapstrīd. Faktam, ka Spānijas iestādes rīkojās saskaņā ar Savienības tiesībām jau pirms 2006. gada, principā nav nozīmes, jo ar apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentu tiek apgalvots, ka Komisijai esot bijis jāizmanto savas pilnvaras atbilstoši jaunajam tiesiskajam regulējumam (pārsūdzētā sprieduma 291. punkts), taču, kā ir norādījusi Vispārējā tiesa, pirms pasākumu paziņošanas 2006. gadā šīs pilnvaras nevarēja tikt izmantotas (pārsūdzētā sprieduma 294. punkts).

19 — 1998. gada 26. novembra spriedums lietā C-7/97 (*Recueil*, I-7791. lpp.).

38. Šā pamata otrajā daļā apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo (apelācijas sūdzības 255. punktā), ka pārsūdzētā sprieduma 296.–308. punktā Vispārējā tiesa ir pieļāvusi vairākas kļūdas vērtējumā. Pirmkārt, tās acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 259. punktā) pārsūdzētā sprieduma 306. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot pārkāpusi samērīguma principu, atturoties izvērtēt, vai strīdīgais lēmums ir piemērots un vajadzīgs, ņemot vērā arī valsts regulējošās iestādes (*Comisión del Mercado de las Telecomunicaciones* (Spānijas Telekomunikāciju tirgus komisija), turpmāk tekstā – “*CMT*”) sasniedzamos leģitimos mērķus. Tās arī apgalvo, ka ir noticis tiesību uz aizstāvību pārkāpums, jo Vispārējā tiesa tām esot likusi pierādīt, ka Komisijas rīcība neatbilst samērīguma principam, lai gan pierādīt savas rīcības atbilstību šim principam esot Komisijas pienākums. Es, pievienojoties Komisijas un *ECTA* norādītajam, uzskatu, ka šis arguments ir nepieņemams, jo tas nav izvirzīts Vispārējā tiesā.

39. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 261. punktā) pārsūdzētā sprieduma 306. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa, piekrītot, ka arī rīcība, kas atbilst tiesiskajam regulējumam, var būt *LES* 102. panta pārkāpums, esot pārkāpusi tiesiskās noteiktības principu. Arī šis arguments ir nepieņemams, jo Vispārējā tiesā apelācijas sūdzības iesniedzējas ir vien norādījušas uz tiesiskās noteiktības principa pārkāpumu tiktāl, ciktāl Komisija neesot izvērtējusi *CMT* rīcību.

40. Treškārt, apelācijas sūdzības iesniedzējas kritizē (apelācijas sūdzības 264. punktā) pārsūdzētā sprieduma 299.–304. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa acīmredzami esot sagrozījusi to apgalvojumus par subsidiaritātes principu un esot ignorējusi, ka konkurences tiesību un telekomunikāciju tiesiskā regulējuma mērķi ir identiski. Pēc mana ieskata, šis arguments ir nepieņemams, jo apelācijas sūdzības iesniedzējas nav norādījušas, kurus to apgalvojumus Vispārējā tiesa ir sagrozījusi.

41. Šā pamata trešajā daļā apelācijas sūdzības iesniedzējas kritizē (apelācijas sūdzības 267. punktā) Vispārējās tiesas veikto pārbaudi par apgalvotajiem Komisijas veiktajiem lojālas sadarbības principa un labas pārvaldības principa pārkāpumiem. Precīzāk, tās norāda uz pārsūdzētā sprieduma 313. un 314. punktu, kuros Vispārējā tiesa esot sagrozījusi to apgalvojumus, proti, tās neesot pārmetušas Komisijai nekonsultēšanos ar *CMT* saistībā ar paziņojumā par iebildumiem norādīto, bet gan nerīkošanos, lai noskaidrotu visus nepieciešamos faktiskos apstākļus viedokļa formulēšanai, un adekvātu nesadarbošanos ar *CMT*, neņemot vērā tās rīcību un ietekmi uz reglamentējošo mērķu īstenošanu. Tādējādi Vispārējā tiesa kļūdaini neesot izvērtējusi, vai Komisija, īstenojot savu sadarbības un labas pārvaldības pienākumu, ir vērtējusi savas rīcības pamatotību un ar *CMT* apspriedusi savas rīcības mērķi un savu tarifu šķēru aprēķina metodi (proti, *CMT* piemēroto testu). Šis arguments man šķiet acīmredzami nepieņemams, jo apelācijas sūdzības iesniedzējas nav norādījušas ne sagrozītos faktus, ne pieļautās kļūdas vērtējumā. Turklāt šis arguments ir acīmredzami nepamatots, jo Vispārējā tiesa ir secinājusi – ko apelācijas sūdzības iesniedzējas nav apstrīdējušas –, ka, pirmkārt, *CMT* faktiski bija iesaistīta administratīvajā procedūrā un ka, otrkārt, atbilstošie Regulas Nr. 1/2003 noteikumi neparedz Komisijas pienākumu konsultēties ar valsts regulējošām iestādēm.

42. Ievērojot visu iepriekš minēto, es uzskatu, ka sestais pamats ir gan nepieņemams, gan nepamatots un līdz ar to tas būtu jānoraida.

c) Septītais pamats

i) Septītā pamata pirmā daļa

43. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo (apelācijas sūdzības 274. punktā), ka Vispārējā tiesa, pārsūdzētā sprieduma 353.–369. punktā vērtējot pārkāpuma kvalifikāciju kā “būtisku ļaunprātīgu izmantošanu”, ir pārkāpusi *ECPAK* 7. pantā un *Hartas* 49. pantā nostiprinātos tiesiskās noteiktības un sodu tiesiskuma principus. Tās uzsver, ka saskaņā ar spriedumu apvienotajās lietās *Dansk*

Rørindustri u.c./Komisija²⁰ šie principi var nepieļaut atpakaļvērstu spēku jaunai pārkāpumu formulējošas normas interpretācijai, kuras rezultātu, it īpaši ņemot vērā šīs normas interpretāciju judikatūrā tajā laikā, pārkāpuma izdarīšanas brīdī saprātīgi nebija iespējams paredzēt.

44. Savā pirmajā iebildumā (apelācijas sūdzības 281. punkts) ar nosaukumu “Skaidru un paredzamu precedentu esamība” apelācijas sūdzības iesniedzējas ir vien rezumējušas pārsūdzētā sprieduma 357.–368. punktu. Savā otrajā iebildumā (apelācijas sūdzības 284. punkts) tās kritizē pārsūdzētā sprieduma 357. punktu, proti, ka naudas soda uzlikšanu Vispārējā tiesa esot atstājusi Komisijas rīcības brīvības ziņā, tādējādi pārkāpjot savu pienākumu veikt neierobežotu kontroli, kas nostiprināts ECPAK 6. pantā un EKL 229. pantā (tagad – LESD 261. pants), kā arī ECPAK 7. pantā nostiprinātos tiesiskuma un tiesiskās noteiktības principus. Savā trešajā iebildumā (apelācijas sūdzības 286. punkts) tās acīmredzot kritizē pārsūdzētā sprieduma 356.–362. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa kļūdaini esot secinājusi, ka LESD 102. panta piemērošana to rīcībai bija pamatota ar skaidriem un paredzamiem precedentiem. Savā ceturtajā iebildumā (apelācijas sūdzības 302. punkts) tās acīmredzot kritizē pārsūdzētā sprieduma 363.–369. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa kļūdaini esot secinājusi, ka Komisijas izmantotā metodoloģija tarifu šķēru esamības noteikšanai pienācīgi ir balstīta uz skaidriem un paredzamiem precedentiem.

45. Es uzskatu, ka visa šī pirmā daļa ir nepieņemama, jo pirmajā instancē jautājumu par skaidru precedentu esamību apelācijas sūdzības iesniedzējas ir uzdevušas, nevis lai apšaubītu naudas soda uzlikšanas principus, bet gan vienīgi diskutētu par naudas soda apmēru un “būtiskas ļaunprātīgas izmantošanas” esamību.

ii) Septītā pamata otrā daļa

46. Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo (apelācijas sūdzības 310. punktā), ka, pārsūdzētā sprieduma 319.–352. punktā izvērtējot to rīcības kvalificēšanu kā “apzinātu vai aiz neuzmanības izdarītu pārkāpumu” Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta nozīmē, Vispārējā tiesa esot pieļāvusi vairākas kļūdas tiesību piemērošanā.

– Pirmais iebildums

47. Pirmais arguments: apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē pārsūdzētā sprieduma 322.–326. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini secinājusi, ka tās varēja paredzēt tādu tirgus noteikšanu, kādu Komisija veica strīdīgajā lēmumā. Piekrītot Komisijas norādītajam, ir pietiekami konstatēt, ka Vispārējā tiesa ir piemērojusi klasiskos, uz aizstājamību balstītos tirgu noteikšanas kritērijus, kurus nevar uzlūkot par “neparedzamiem”. Turklāt apgalvotā vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības tirgu nošķiršanas neparedzamība ir neefektīva, jo dominējošais stāvoklis un apelācijas sūdzības iesniedzēju ieviestās tarifu šķēres ietekmēja abus šos tirgus.

48. Specifiskāk apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 317. punktā) pārsūdzētā sprieduma 323. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa, neievērojot ECT judikatūru paredzamības jomā, esot nospriedusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzējam bija jāvēršas pēc konsultācijām pie speciālistiem, nepārlicinoties, ka tās faktiski to arī darīja, un pieņemot, ka tām sniegtie padomi ir sakrituši ar Komisijas pieeju. Šajā sakarā jāsecina, ka judikatūrā nekad nozīme nav piešķirta faktam, ka uzņēmums ir vai nav vērsies pēc konsultācijām, kas faktiski nozīmētu, ka uzņēmumi paliktu nesodīti, ja tie nevērstos pēc juridiskās palīdzības.

20 — 2005. gada 28. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P (Krājums, I-5425. lpp.).

49. Vēl apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 319. punktā) pārsūdzētā sprieduma 326. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot nepareizi piemērojusi tirgus noteikšanas paredzamības juridisko kritēriju un tādējādi arī apelācijas sūdzības iesniedzēju rīcības seku paredzamību, neņemot vērā vairāku apelācijas sūdzības iesniedzēju norādīto apstākļu kontekstu, kā, piemēram, faktu, ka esošajos precedentos ir noteikts vienots tirgus, faktu, ka atsevišķi operatori izmantoja produktu kombināciju, faktu, ka citās dalībvalstīs nepastāvēja vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības tirgi, faktu, ka Direktīvā 2002/21/EK²¹ ir definēts viens vienīgs tirgus, kas aptver valsts un reģionālo infrastruktūru, vai faktu, ka pati CMT šo nostāju bija apstiprinājusi savā 2006. gada 6. aprīļa lēmumā. Pēc mana ieskata, šie apgalvojumi ir nepieņemami, jo, lai arī nolūkā apšaubīt apelācijas sūdzības iesniedzēju rīcības seku paredzamību iepriekš minētie apstākļi ir norādīti apelācijas sūdzībā, tie nav tikuši norādīti pirmajā instancē (nedz prasības pieteikuma 297.–301. punktā, nedz arī replikas raksta pirmajā instancē 271.–275. punktā).

50. Visbeidzot, apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 323. punktā) pārsūdzētā sprieduma 326. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa kļūdaini esot nospriedusi, ka tās nevarēja nezināt, ka atbilstošajos tirgos tās atrodas dominējošā stāvoklī. Šis apgalvojums izriet no kļūdaina pieņēmuma, ka apelācijas sūdzības iesniedzējām saprātīgi esot vajadzējis paredzēt Komisijas veiktās tirgus noteikšanas rezultātu. Turklāt apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir izmantojusi kļūdainu juridisku kritēriju, veicot analīzi pēc būtības, tā vietā, lai piemērotu paredzamības kritēriju. Šie apgalvojumi ir nepieņemami, jo nedz prasības pieteikuma 297.–301. punktā, nedz arī replikas raksta pirmajā instancē 272.–275. punktā apelācijas sūdzības iesniedzējas nav apšaubījušas faktu, ka to tirgus daļas saprātīgi varēja norādīt uz dominējošu stāvokli.

51. Otrais arguments: apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē pārsūdzētā sprieduma 338.–341. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa kļūdaini esot nospriedusi, ka tās varēja paredzēt, ka to cenu politika var tikt uzskatīta par pret konkurenci vērstu rīcību.

52. Visupirms, apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 330. punktā) pārsūdzētā sprieduma 339. un 340. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot piemērojusi kļūdainu juridisku kritēriju, veicot analīzi pēc būtības, lai noskaidrotu, vai Komisija tiesiski varēja iejaukties *ex post*, tā vietā, lai veiktu uz paredzamību balstītu analīzi, lai noskaidrotu, vai tāda iejaukšanās saprātīgi bija paredzama, neraugoties uz to, ka apelācijas sūdzības iesniedzējām bija pienākums atļaut piekļuvi [tirgum] un ka tās bija pakļautas padziļinātai CMT kontrolei. Pēc mana ieskata, ir acīmredzams un līdz ar to arī “paredzams”, ka tiesiskā regulējuma vai valsts sektorālo iestāžu uzraudzības esamība nav šķērslis piemērot līgumus (kā tas ir uzsvērts pārsūdzētā sprieduma 340. punktā). Turklāt iepriekš minētajā spriedumā lietā *Deutsche Telekom/Komisija* (119., 124. un 127. punktā) ir atzīts, ka sektorālam tiesiskajam regulējumam var būt nozīme, lai novērtētu, vai uzņēmums ir apzinājis savas rīcības prettiesiskumu, bet ne lai pierādītu, ka uzņēmums rīkojies apzināti vai aiz neuzmanības, jo šāds nosacījums ir uzskatāms par izpildītu, ja uzņēmums nevar nezināt par savas rīcības pret konkurenci vērsto raksturu, neatkarīgi no tā, vai tas apzinās vai neapzinās, ka tas pārkāpj līguma konkurences noteikumus.

53. Apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē arī pārsūdzētā sprieduma 341. punktu, kas attiecas uz reģionālo vairumtirdzniecības produktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi faktus, secinot, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav apstrīdējušas, ka to, vai pastāv tarifu šķēres, CMT pārbaudīja, nevis pamatojoties uz pašu apelācijas sūdzības iesniedzēju vēsturiskajām faktiskajām izmaksām, bet gan uz *ex ante* pieņēmumu pamata. Tādējādi apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka tās savā prasības pieteikumā pirmajā instancē (320. punkts) ir norādījušas, ka CMT nevēlējās izmantot datus par apelācijas sūdzības iesniedzēju faktiskajām grāmatvedības izmaksām, tā vietā izvēloties vērsties pie konsultāciju uzņēmuma ARCOME, lai tas izstrādā modeli, kas balstīts uz “saprātīgi efektīva” hipotētiska konkurenta, nevis uz “vienlīdz efektīva” konkurenta izmaksām. Tādējādi

21 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīva par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (OV L 108, 33. lpp.).

Vispārējā tiesa kļūdaini esot ignorējusi faktu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējām bija pamats paļauties, ka *CMT* analīze ir precīzāka nekā analīze, kas balstīta uz pašu apelācijas sūdzības iesniedzēju izmaksām. Turklāt Vispārējā tiesa esot acīmredzami sagrozījusi faktus, neapsverot, ka konkrētās cenas bija pakļautas *ex post* kontrolei. Norādāms, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas neapstrīd konstatētos faktus, ka eventuālās tarifu šķēres *CMT* nevērtēja, pamatojoties uz vēsturiskajiem faktiskajiem datiem. Turklāt apgalvojumi, ka *CMT* esot izmantojusi “saprātīgi efektīva” konkurenta kritēriju, bez tā, ka tie ir nepamatoti, ir acīmredzami nepieņemami, jo pirmajā instancē apelācijas sūdzības iesniedzējas tādus nav izteikušas, savukārt strīdīgā lēmuma 733. punktā ir atzīts, ka *CMT* izmantotā metode atbilst “vienlīdz efektīva” operatora kritērijam. Vēl šiem apgalvojumiem tik un tā nav nozīmes, jo, kā tas norādīts pārsūdzētā sprieduma 302. punktā, *CMT* vairākkārt norādīja, ka tās rīcībā nav konkrētas informācijas, kas nepieciešama tarifu šķēru izvērtējumam, tādēļ apelācijas sūdzības iesniedzējas nevarēja sagaidīt, ka *CMT* kontrole, kas bija balstīta uz pieņēmumiem *ex ante*, tās aizsargās pret konkurences tiesību piemērošanu *ex post*, kas savukārt balstās uz reāliem un vēsturiskiem datiem. Visbeidzot, Vispārējā tiesa nevis nav ņēmusi vērā apgalvoto kontroli *ex post*, bet gan ir vienkārši secinājusi, ka šāda kontrole neietekmē tās secināto (pārsūdzētā sprieduma 303., 340., 347. un 348. punkts).

54. Visbeidzot, apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 334. punktā) pārsūdzētā sprieduma 341. punkta otro daļu par vairumtirdzniecības produktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi faktus, ignorējot, pirmkārt, ka tās bija apgalvojušas, ka to valsts infrastruktūra bija daļa no plašāka tirgus, kas aptvēra abonentlīnijas un vismaz reģionāla mēroga piekļuvi, kura bija pakļauta *CMT* piekļuves regulējumam *ex ante*, un, otrkārt, ka tās bija pakļautas *CMT* kontrolei *ex post*. Šajā sakarā pietiek norādīt, ka *CMT* kontroles esamība vai neesamība ir fakta jautājums un ka Vispārējās tiesas secinātais šajā sakarā nerada šaubas. Katrā ziņā apelācijas sūdzības iesniedzēju argumenti ir neefektīvi, jo vienkārši ar faktu, ka potenciāli pastāv kontrole *ex post*, nevar tikt izslēgta konkurences tiesību piemērošana.

– Otrais iebildums

55. Šajā iebildumā apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 338. punktā) pārsūdzētā sprieduma 343.–352. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini nospriedusi, ka Komisijas neiejaukšanās un *CMT* darbības apelācijas sūdzības iesniedzējām neesot varējušas radīt tiesisko paļāvību par to, ka to cenu politika atbilst LESD 102. pantam. Šie argumenti man šķiet nepieņemami, jo tajos ir ietverta tikai vienkārša Vispārējās tiesas veiktā faktu vērtējuma kritika.

56. Ievērojot iepriekš minēto, es uzskatu, ka viss septītais pamats būtu jānoraida kā daļēji nepieņemams un kā daļēji nepamatots.

3) Astotais pamats (naudas soda apmēra aprēķināšana) un desmitais pamats (pienākuma īstenot neierobežotu kontroli neizpilde attiecībā uz sankcijām)

57. Vispirms, piedāvājot to noraidīšanu, es analizēšu astotā pamata pirmā iebilduma otro un trešo argumentu un astotā pamata pirmās daļas otro iebildumu. Tālāk es pievērsīšos astotā pamata pirmā iebilduma pirmajam un ceturtajam argumentam un pārējiem astotā pamata iebildumiem, kā arī desmitajam pamatam, kuri visi tā vai citādi ir saistīti ar jautājumu par to, vai Vispārējā tiesa ir pienācīgi īstenojusi savas pilnvaras veikt neierobežotu kontroli attiecībā uz naudas soda apmēra noteikšanu.

i) Astotā pamata pirmā daļa (pirmā iebilduma otrais un trešais arguments un otrais iebildums)

58. Pirmā iebilduma otrajā argumentā apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 371. punktā) pārsūdzētā sprieduma 384. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini secinājusi, ka tās faktiski bija gandrīz absolūtā monopolstāvoklī, tādējādi ignorējot vairākas būtiskas tirgus pazīmes, kā, piemēram, iespēju replicēt vairumtirdzniecības produktus, uz apelācijas sūdzības iesniedzējām attiecināmo strikto tiesisko regulējumu un netiešo konkurences spiedienu. Tā kā šim argumentam nav cita mērķa kā vien apšaubīt Vispārējās tiesas veikto faktu vērtējumu, tas ir nepieņemams.

59. Tālāk, pirmā iebilduma trešajā argumentā apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 374. punktā) pārsūdzētā sprieduma 385. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini nospriedusi, ka tarifu šķēru aprēķina metode izriet no Komisijas agrākās lēmumu pieņemšanas prakses, lai gan šī metode ietverot arī vairākus jaunus elementus, kā, piemēram, aizvietoama resursa esamību un tirgu izaugsmes stadijā.

60. Apelācijas sūdzības iesniedzējas atkārtoti domā, ka sods nebija paredzams, jo viņu gadījumā esot runa par nebūtisku resursu (*in casu* “Telefónica vietējo sakaru tīklu”)²², un vēlreiz norāda uz iepriekš minēto spriedumu lietā *Bronner*²³, pamatojot to ar faktu, ka precedenti attiecas vienīgi uz “būtiskiem resursiem”, un uz spriedumu lietā *Industrie des poudres sphériques*/Komisija²⁴ (apgalvojot, ka uz jautājumu par to, vai cena bija pārmērīga vai plēsonīga, nav skaidras atbildes). Kas attiecas uz spriedumu lietā *Bronner*, es secinu, ka šajā lietā jautājumam par to, vai apelācijas sūdzības iesniedzējai bija vai nebija pienākums nodrošināt produkta pieejamību, nebija nozīmes, jo šāds pienākums jau pastāvēja. Turklāt ir nenoliedzami kļūdaini apgalvot, ka visos precedentos ir runa par būtiskiem resursiem. Piemēram, *Telefónica* nav pieminējusi lēmumu lietā *National Carbonising*, kurā bija notikusi tāda ļaunprātīga izmantošana, ko mūsdienās dēvē par “tarifu šķērēm”²⁵. Arī lietā *Napier Brown*²⁶ Komisija konstatēja, ka pastāv dominējošs stāvoklis tarifu šķēru veidā, neraugoties uz to, ka bija pieejami alternatīvi produkti. Citiem vārdiem, šajā lietā Komisija neuzskatīja, ka resursam noteikti jābūt neaizvietojamam²⁷. Arī Paziņojumā par konkurences noteikumu piemērošanu piekļuves ligumiem telekomunikāciju nozarē²⁸, ar kuru šai problēmai tika pievērsta uzmanība jau 1998. gadā, nav prasīta būtiska resursa vai pārmērīgas vai plēsonīgas cenas esamība. Galu galā Vispārējā tiesā bija jānoskaidro, vai ir precedenti, kas apliecina, ka resursam jābūt būtiskam, nevis pretējais.

61. Turklāt apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītais arguments pirmajā instancē (apelācijas sūdzības 341. punkts), ka viņu gadījumā resursa “nebūtiskums” nav acīmredzams, ir arī neefektīvs, jo Komisija nekādi nav norādījusi uz šā resursa “būtiskumu” un šis raksturojums nav pamatā tās argumentācijai, pierādot ļaunprātīgu izmantošanu. Kas attiecas uz iepriekš minēto spriedumu lietā *Industrie des poudres sphériques*/Komisija, pietiek norādīt, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas vienkārši uzstāj, ka to izvēlēta sprieduma interpretācija ir pareiza, neieslīgstot diskusijā par sprieduma sistēmisku interpretāciju, kādu piedāvā Komisija un Vispārējā tiesa.

22 — Apelācijas sūdzības 276., 289., 293., 295., 330., 336., 366., 371., 374. un 482. punkts.

23 — Apelācijas sūdzības 276., 288., 289., 295. un 298. punkts.

24 — Skat. apelācijas sūdzības 295. un 482. punktu un Vispārējās tiesas 2000. gada 30. novembra spriedumu lietā T-5/97 (*Recueil*, II-3755. lpp.).

25 — Lēmums, ar kuru Komisija noteica aizsardzības pasākumus un izskaidroja nosacījumus, pie kādiem rīcību var uzskatīt par ļaunprātīgu izmantošanu (1975. gada 29. oktobra Lēmums 76/185/EOTK par aizsardzības pasākumu noteikšanu attiecībā uz *National Coal Board*, *National Smokeless Fuels Ltd* un *National Carbonizing Company Ltd* (OV 1976, L 35, 6. lpp.)).

26 — Skat. 1988. gada 18. jūlija Lēmumu 88/518/EEK par [LESD 102. panta] piemērošanas procedūru (lieta IV/30.178 - *Napier Brown - British Sugar*) (OV L 284, 41. lpp., 66. apsvērumš).

27 — Jāatzīmē, ka saskaņā ar spriedumu lietā *TeliaSonera Sverige* (minēts iepriekš, 69. punkts) produkta neaizvietojamībai var būt nozīme, vērtējot maržu saspišanas ietekmi. Skat. arī ģenerāldvokāta J. Mazaka sniegtos secinājumus šajā lietā.

28 — OV 1998, C 265, 2. lpp. (117.–119. punkts).

62. Attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentu par citiem jauniem Komisijas izmantotiem faktiem, ko Vispārējā tiesa esot ignorējusi, ir pietiekami konstatēt, kas tas ir nepieņemams, jo pirmajā instancē tas ir izvirzīts vienīgi ar mērķi samazināt naudas sodu, bet ne lai apstrīdētu faktu, ka Komisija šo sodu drīkstēja uzlikt. Turklāt konkrētāk attiecībā uz argumentu par tirgiem izaugsmes stadijā arī lēmumi lietā *Wanadoo Interactive*²⁹ un lietā *Deutsche Telekom* skāra augošus tirgus un tika atzīts, ka šis apstākļi *per se* nav pietiekams pamats, lai izslēgtu pārkāpuma esamību.

63. Visbeidzot, savā otrajā iebildumā apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē pārsūdzētā sprieduma 377.–407. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi vairākas kļūdas tiesību piemērošanā, vērtējot konkrētā pārkāpuma konkrēto ietekmi, konkrētāk (acīmredzot, katrā ziņā): i) pārsūdzētā sprieduma 394.–398. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā, vērtējot apelācijas sūdzības iesniedzēju tirgus daļas izmaiņas mazumtirdzniecības tirgū (apelācijas sūdzības 380. punkts), ii) pārsūdzētā sprieduma 399. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi faktus tajā ziņā, ka strīdīgajā lēmumā pati Komisija esot atzinusi, ka divi operatori bija sasnieguši lielākas par 1% tirgus daļas (*Wanadoo España* un *Ya.com*) (apelācijas sūdzības 385. punkts), iii) pārsūdzētā sprieduma 401. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini nospriedusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju straujākais izaugsmes ātrums vairumtirdzniecības tirgū ir konkrēts pierādījums to konkurentu izslēgšanai no tirgus (apelācijas sūdzības 390. punkts), (iv) pārsūdzētā sprieduma 407. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini secinājusi, ka Komisijai bija pamats uzskatīt, ka paaugstinātais mazumtirdzniecības cenu līmenis Spānijā ir ticams pierādījums konkrētai to rīcības ietekmei uz Spānijas tirgu, kaut gan Komisija neesot pierādījusi cēlonisko sakaru starp ļaunprātīgo izmantošanu un mazumtirdzniecības cenu paaugstināto līmeni (apelācijas sūdzības 393. punkts), un v) pārsūdzētā sprieduma 409. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini secinājusi, ka Komisijai bija pamats uzskatīt, ka vājie platjoslas interneta ieviešanas Spānijā tempi ir ticams pierādījums konkrētai apelācijas sūdzības iesniedzēju rīcības ietekmei uz Spānijas tirgu, ignorējot citus apelācijas sūdzības iesniedzēju norādītos faktorus, kas izskaidro šos vājos tempus (apelācijas sūdzības 399. punkts).

64. Es uzskatu, ka Komisijas un *France Telecom* izvirzītais iebildums par visa otrā pamata nepieņemamību būtu jāpieņem. Proti, šis iebildums ir balstīts uz pirmajā instancē nenorādītiem apgalvojumiem un ar to Tiesa tiek aicināta no jauna izvērtēt faktus. Katrā ziņā šo kritēriju Vispārējā tiesa piemēro adekvāti, proti, secinot, ka pastāv “konkrētas, ticamas un pietiekamas norādes, kas ļauj novērtēt, kāda faktiskā ietekme pārkāpumam ir varējusi būt uz konkurenci minētajā tirgū” (pārsūdzētā sprieduma 390. punkts), un apelācijas sūdzības iesniedzējas vien apšaubu pierādījumu pietiekamību, nenorādot uz jebkādu faktu sagrozīšanu.

ii) Pirmā iebilduma pirmais un ceturtais arguments, pirmās daļas trešais un ceturtais iebildums, kā arī pārējais astotais un pārējais desmitais pamats

65. Vispirms es izklāstīšu lietas dalībnieku argumentus, lai pēc tam no tiem varētu izsecināt šajā apelācijas tiesvedībā Tiesai risināmo pamata jautājumu.

29 — Komisijas 2003. gada 16. jūlija Lēmums par [LESD 102. panta] piemērošanas procedūru (Lieta COMP/38.233 – *Wanadoo Interactive*, turpmāk tekstā – “lēmums lietā *Wanadoo Interactive*”). Šajā ziņā skat. 2009. gada 2. aprīļa spriedumu lietā C-202/07 P *France Télécom* /Komisija (Krājums, I-2369. lpp.), kā arī ģenerālvokāta J. Mazaka sniegtos secinājumus šajā lietā. Tomēr, kā pēdējais minētais norādījis savu lietā *TeliaSonera Sverige* (minēta iepriekš) sniegto secinājumu 57. punktā, “lai gan dinamiskie jeb ātri augošie tirgi nav atbrīvoti no LESD 102. panta piemērošanas, tomēr pamatotos gadījumos Komisijas [...] intervencei šādos tirgos ir jābūt ļoti uzmanīgai, nepieciešamības gadījumā mainot savu standarta pieeju, kā tas veiksmīgi tika izdarīts lietā *Wanadoo [Interactive]*”.

– Lietas dalībnieku argumenti

66. Ar pirmā iebilduma pirmo argumentu (apelācijas sūdzības 362. punkts) apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē pārsūdzētā sprieduma 382.–387. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā, pārkāpumu kvalificējot atbilstoši 1998. gada pamatnostādņem par naudas soda aprēķināšanu. Cita starpā tā esot secinājusi, ka, lai konstatētu, ka nav pārkāpts tiesiskās noteiktības princips, obligāts priekšnoteikums ir “būtiskas ļaunprātīgas izmantošanas” esamība. Pēc apelācijas sūdzības iesniedzēju ieskata, to argumentācija par tiesiskās noteiktības principu pierāda, ka tās nevarēja paredzēt, ka to rīcība varētu tikt atzīta par nelikumīgu, bet to argumentācija par būtisku ļaunprātīgu izmantošanu pierādot, ka runa nav par acīmredzamu jeb “clear-cut” ļaunprātīgu izmantošanu 1998. gada pamatnostādņu nozīmē. Apelācijas sūdzības iesniedzējas piebilst, ka tām bija pamatots iemesls šaubīties par savas rīcības ļaunprātīgo raksturu.

67. Komisija būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir risinājusi jautājumu par to, vai ir konstatējama “būtiska ļaunprātīga izmantošana”, pārsūdzētā sprieduma 353.–369. punktā ļoti detalizēti atbildot uz katru pirmajā instancē izvirzīto argumentu un galu galā secinot, ka precedenti ir pietiekami skaidri.

68. Ar pirmā iebilduma ceturto argumentu apelācijas sūdzības iesniedzējas *inter alia* kritizē (apelācijas sūdzības 375. punktā) pārsūdzētā sprieduma 386. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa kļūdaini esot atteikusies kvalificēt pārkāpumu kā “smagu”, nevis “ļoti smagu” vēl attiecībā uz laika posmu pirms lēmuma lietā *Deutsche Telekom* publicēšanas.

69. Komisija apgalvo, ka pārsūdzētais spriedums ir interpretējams kopumā un ka to, ka pārkāpums ir “ļoti smags”, Vispārējā tiesa esot secinājusi neatkarīgi no lēmuma lietā *Deutsche Telekom*.

70. Savā trešajā iebildumā apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 409. punktā) pārsūdzētā sprieduma 412. un 413. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot pārkāpusi nediskriminācijas principu, nospriežot, ka Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse neesot atzīstama par tiesību normu, kas piemērojama attiecībā uz naudas sodiem konkurences jomā, neraugoties uz apelācijas sūdzības iesniedzēju lietai ļoti līdzīgiem precedentiem, piemēram, iepriekš minētajiem lēmumiem lietās *Wanadoo Interactive* un *Deutsche Telekom*.

71. Pēc Komisijas ieskata, šis iebildums nenorāda ne uz kādām kļūdām tiesību piemērošanā, jo nevienā tiesību normā neesot aizliegts pārkāpumu, kas ir noticis vienas dalībvalsts robežās, kvalificēt kā “ļoti smagu”. Turklāt tā norāda uz pārsūdzētā sprieduma 413. punktu, kurā Vispārējā tiesa esot atzīmējusi vairākas līdzības ar agrākām lietām, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas nav apstrīdējušas.

72. Ar savu ceturto iebildumu apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 414. punktā) pārsūdzētā sprieduma 415.–420. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā pārkāpuma mainīgo intensitāti pārkāpumu veidojošajā laika posmā.

73. Komisija būtībā atzīst, ka strīdīgā lēmuma 750. un 760. apsvērumā tā ir atzinusi, ka atsevišķos laika posmos pārkāpums bija “mazāk smags”, kas pierādot, ka pārkāpuma smaguma mainīgā intensitāte ir tikusi ņemta vērā, aprēķinot naudas soda apmēru. Komisija arī uzsver, ka dalījums divos atsevišķos laika posmos nav apspriežams, jo Vispārējā tiesa uzskatot, ka pārkāpums bija ļoti smags abos šajos laika posmos.

74. Astotā pamata otrajā daļā apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda uz samērīguma principa, vienlīdzīgas attieksmes principa un sodu individualizācijas principa pārkāpumiem. Savā pirmajā iebildumā apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 424. punktā) pārsūdzētā sprieduma 424.–427. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa, pārkāpjot nediskriminācijas principu, esot nospriedusi, ka Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse nevar būt juridiskais ietvars attiecībā uz naudas sodiem konkurences jomā.

75. Komisija atgādina, ka pirmajā instancē tā ir pierādījusi atšķirības starp šo lietu un apelācijas sūdzības iesniedzēju norādītajām lietām, un piebilst, ka tai ir tiesības paaugstināt naudas sodu līmeni, īpaši tad, ja agrākais līmenis nav izrādījies pietiekami atturošs. Tādējādi faktam, ka naudas soda pamatsumma šajā lietā ir daudz lielāka nekā lēmumos lietās *Wanadoo Interactive* un *Deutsche Telecom*, neesot nozīmes, vērtējot naudas soda pamatsummas likumību izskatāmajā lietā.

76. Savā otrajā iebildumā apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 428. punktā) pārsūdzētā sprieduma 428.–432. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa, neveicot neierobežotu kontroli, lai pārliecinātos par soda samērīgumu, un tādējādi pārkāpjot samērīguma principu, vienkārši esot aizbildinājusies ar Komisijas rīcības brīvību naudas sodu apmēra noteikšanā.

77. Komisija būtībā atzīmē, ka Vispārējā tiesa ir ne vien norādījusi uz Komisijas rīcības brīvību, bet arī pārsūdzētā sprieduma 432. punktā patiešām ir izvērtējusi, vai naudas sods ir samērīgs.

78. Ar savu trešo iebildumu apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 432. punktā) pārsūdzētā sprieduma 433. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa neesot veikusi neierobežotu kontroli, lai pārliecinātos, vai naudas soda preventīvas iedarbības princips nepamatoti neprevalē pār sodu individualizācijas principu.

79. Komisija atzīst, ka nesaskata apelācijas sūdzības iesniedzēju norādīto kļūdu tiesību piemērošanā. Tā uzsver, ka, pirmkārt, neviens tiesību princips neparedz, ka “individuālai iedarbībai” jāprevalē pār “vispārēju preventīvu iedarbību”, un ka, otrkārt, strīdīgajā lēmumā ļoti sīki un smalki esot izskaidroti iemesli, kuru dēļ naudas sods ir ticis pielāgots konkrētās lietas apstākļiem.

80. Visbeidzot, savā ceturtajā iebildumā apelācijas sūdzības iesniedzējas acīmredzot kritizē (apelācijas sūdzības 435. punktā) pārsūdzētā sprieduma 434. un 435. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa esot pārkāpusi pienākumu norādīt pamatojumu, nospriežot, ka Komisijai nebija pienākuma sevišķi pamatot savu lēmumu uzlikt ievērojami lielāku naudas sodu nekā lēmumos lietās *Wanadoo Interactive* un *Deutsche Telecom*.

81. Komisija būtībā uzsver, ka, tā kā apelācijas sūdzības iesniedzējas pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir pārbaudījusi, vai strīdīgajā lēmumā “figurē” dati, ceturtais iebildums nekādi nenorādot uz jebkādu kļūdu tiesību piemērošanā, jo pamatojuma ietvaros ir jāpārbauda, vai Komisija ir sniegusi pietiekamu pamatojumu, nevis vai tā ir iesniegusi pierādījumus, kas pamato tās argumentāciju.

82. Astotā pamata trešajā daļā apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo (apelācijas sūdzības 439. un 440. punktā), ka pārsūdzētā sprieduma 437.–443. punktā Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā, vērtējot naudas soda pamatsummas palielināšanu preventīvā nolūkā.

83. Komisija un *France Telecom* visupirms vērs uzmanību uz to, ka pārsūdzētā sprieduma 437.–443. punktā apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītie argumenti ir atspēkoti ļoti precīzi. Turpinājumā Komisija uzsver, ka Savienības tiesas, piemēram, spriedumos lietās *Showa Denko* /Komisija un *Lafarge*/Komisija³⁰ ir atzinušas par likumīgu pieņemto praksi palielināt lieliem uzņēmumiem uzliedzamos naudas sodus. Visbeidzot, Komisija piebilst, ka palielinājums 25 % apmērā ir daudz mazāks par to, kādu Komisija piemēro parasti.

84. Apelācijas sūdzības astotā pamata ceturtajā daļā, kas formāli ir ietverta trešajā daļā, apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo (apelācijas sūdzības 445. punktā), ka pārsūdzētā sprieduma 444.–452. punktā Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā, vērtējot apelācijas sūdzības iesniedzēju rīcības kvalifikāciju kā “ilgstošu pārkāpumu”.

30 — Attiecīgi 2006. gada 29. jūnija spriedums lietā C-289/04 P (Krājums, I-5859. lpp.) un 2010. gada 17. jūnija spriedums lietā C-413/08 P (Krājums, I-5361. lpp.).

85. Attiecībā uz pārkāpuma beigām Komisija atzīmē, ka neviens no apelācijas sūdzības iesniedzēju iesniegtajiem lietas materiāliem neapliecina, ka laika posmā no 2006. gada jūnija līdz decembrim būtu notikušas kādas cenu izmaiņas.

86. Apelācijas sūdzības astotā pamata piektajā daļā, kas formāli ir ietverta trešajā daļā, apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo (apelācijas sūdzības 453. punktā), ka pārsūdzētā sprieduma 453.–461. punktā Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā, vērtējot naudas soda samazināšanu sakarā ar atbildību mikstinošiem apstākļiem.

87. Attiecībā uz neuzmanību Komisija uzsver, ka šo aspektu Vispārējā tiesa ir rūpīgi izvērtējusi pārsūdzētā sprieduma 458. punktā, kas ir lasāms visa sprieduma kontekstā. Attiecībā uz jauno raksturu Komisija uzskata, ka pārsūdzētā sprieduma 461. punktā Vispārējā tiesa pamatoti ir norādījusi uz tā paša sprieduma 356.–368. punktu, jo tajos tā jau bija novērtējusi pārkāpuma smagumu, un ka arī atbildību mikstinošs apstākļis ir ņemams vērā, vērtējot pārkāpuma smagumu.

88. Desmitajā pamatā apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo (apelācijas sūdzības 474. punktā), ka Vispārējā tiesa ir pārkāpusi EKL 229. pantu (tagad – LESD 261. pants), neizpildot savu pienākumu īstenot neierobežotu kontroli pār sodiem.

89. Komisija apgalvo, ka ikviens no desmitajā pamatā paustajiem apgalvojumiem sīki un smalki ir atspēkots atbildēs uz citiem pamatiem.

– Vērtējums

90. Kā to iespējams konstatēt, iepazīstoties ar lietas dalībnieku argumentiem, astotā pamata pirmās daļas pirmais iebildums (tā pirmais un ceturtais arguments), kā arī trešais un ceturtais iebildums, astotā pamata otrās daļas pirmais, otrais, trešais un ceturtais iebildums, kā arī šā pamata trešā, ceturtā un piektā daļa un, visbeidzot, desmitais pamats lielā mērā sakrīt. Proti, visos apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentos, kas attiecas uz naudas soda aprēķināšanu, būtībā ir runa par Vispārējās tiesas neierobežotās kontroles īstenošanu un samērīguma principa, nediskriminācijas principa un sodu individualizācijas principa ievērošanu. Tāpēc turpinājumā es analizēšu jautājumu par to, vai pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa ir efektīvi īstenojusi savas imperatīvās pilnvaras veikt neierobežotu kontroli, vai arī tā nepamatoti ir aizbildinājusies ar Komisijas rīcības brīvību.

α) Pirmā daļa – Komisijas tiesības un pienākumi.

91. Kaut gan judikatūrā ir atzīts, ka nediskriminācijas principa un samērīguma principa ievērošanas nolūkā vienā un tajā pašā Komisijas lēmumā attiecībā uz visiem karteļa dalībniekiem būtu jāpiemēro viena aprēķina metode³¹, ir tiesa, ka Tiesa vairākkārt ir norādījusi, ka “Komisijas agrākā lēmumu pieņemšanas prakse nav juridiskais ietvars naudas sodiem konkurences jautājumos un ka lēmumi, kas attiecas uz citām lietām, ir tikai orientējoši, nosakot, vai pastāv diskriminācija”³².

31 — It īpaši skat. 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-291/98 P *Sarrió*/Komisija, saukts “Vienošanās par kartonu” (*Recueil*, I-9991. lpp., 91.–101. punkts).

32 — 2012. gada 19. aprīļa spriedums lietā C-549/10 P *Tomra Systems* u.c./Komisija (104. punkts). Skat. arī 2006. gada 21. septembra spriedumu lietā C-167/04 P *JCB Service*/Komisija (Krājums, I-8935. lpp., 205. punkts) un 2009. gada 24. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P un C-137/07 P *Erste Group Bank* u.c./Komisija (Krājums, I-8681. lpp., 233. punkts).

92. Tādējādi “fakts, ka Komisija iepriekš zināmām pārkāpumu kategorijām ir uzlikusi noteikta apmēra naudas sodus, neliedz tai piemērot lielākus naudas sodus, ja sankciju pastiprināšana ir tikusi atzīta par nepieciešamu, lai nodrošinātu Savienības konkurences politikas īstenošanu, kas noteikta vienīgi Regulā (EK) Nr. 1/2003”³³. Savukārt Vispārējā tiesa ir atzinusi, ka “Komisijai nevar būt pienākums naudas sodu piemērošanā nodrošināt pilnīgu saskaņotību ar citās lietās piemērotajiem naudas sodiem”³⁴.

93. Savukārt Tiesa ir atzīmējusi, ka “minētās politikas īstenošanai ir nepieciešams, lai Komisija varētu pielāgot naudas sodu apmēru atbilstoši politikas prasībām šajā jomā”³⁵, īpaši, ja iepriekš piemērotie līmeņi ir izrādījušies nepietiekami atturoši.

94. Tāpat Tiesa arī ir norādījusi, ka “pārkāpumu smagums ir jānosaka saskaņā ar vairākiem apstākļiem, kā, piemēram, konkrētajiem lietas apstākļiem, kontekstu un naudas sodu preventīvo iedarbību, jo nav saistoša vai izsmēloša obligāti vēra ņemamo faktoru saraksta”³⁶.

95. Vēl norādāms arī uz Vispārējās tiesas – kurai ir bijis jālemj par šiem jautājumiem – judikatūru. Spriedumā lietā *Archer Daniels Midland*/Komisija Vispārējā tiesa pamatoti ir norādījusi, ka citiem Komisijas lēmumiem “naudas sodu jomā [...] vienlīdzīgas attieksmes principa sakarā būtu nozīme tikai tad, ja tiktu pierādīts, ka *minēto lietu apstākļi, piemēram, tirgi, produkti, valstis, uzņēmumi un attiecīgie laikposmi, ir salīdzināmi ar šīs lietas apstākļiem*”³⁷ (mans izcēlums).

96. Spriedumā lietā *Tréfilunion*/Komisija (saukts “Vienošanās par metinātajiem režģiem”) Vispārējā tiesa pamatoti precizēja, ka, “*kaut gan ir vēlams, lai uzņēmumi – lai tiem būtu iespējams paust savu nostāju, pilnībā apzinoties visus faktus, – varētu detalizēti noskaidrot tiem atbilstoši Komisijas izvēlētajai metodei uzliktā naudas soda aprēķināšanas veidu, vienlaikus, lai to izdarītu, neapstrīdot Komisijas lēmumu tiesā, kas neatbilstu labas pārvaldības principam*, konkrētajā lietā, ņemot vērā minēto judikatūru, lēmumā ietverto informāciju un prasītājas nesadarbošanos [...], iebildums par pamatojuma neesamību nevar tikt pieņemts”³⁸ (mans izcēlums).

97. Turklāt, kā to Vispārējā tiesa pamatoti atzinusi savā judikatūrā, katrreiz, kad Komisija nolemj piemērot naudas sodu saskaņā ar konkurences tiesībām, “Komisijai ir jāievēro vispārējie tiesību principi, tostarp vienlīdzīgas attieksmes princips, tā, kā to ir interpretējušas [Savienības] tiesas”³⁹.

33 — Skat. spriedumu lietā *Tomra Systems u.c./Komisija* (minēts iepriekš, 105. punkts) un tajā pašā ziņā spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri u.c./Komisija* (minēts iepriekš, 227. punkts).

34 — Skat. Vispārējās tiesas 2010. gada 9. septembra spriedumu lietā T-155/06 *Tomra Systems u.c./Komisija* (Krājums, II-4361. lpp., 314. punkts).

35 — Skat. Tiesas spriedumu lietā *Tomra Systems u.c./Komisija* (minēts iepriekš, 106. punkts) un tajā pašā ziņā 1983. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique Diffusion française u.c./Komisija*, saukts “Pioneer” (*Recueil*, 1825. lpp., 109. punkts).

36 — Skat. Tiesas spriedumu lietā *Tomra Systems u.c./Komisija* (minēts iepriekš, 107. punkts) un tajā pašā ziņā 1997. gada 17. jūlija spriedumu lietā C-219/95 P *Ferriere Nord/Komisija* (*Recueil*, I-4411. lpp., 33. punkts).

37 — 2006. gada 27. septembra spriedums lietā T-59/02 (Krājums, II-3627. lpp., 316. punkts un tajā minētā judikatūra). Šī judikatūra tika apstiprināta ar Vispārējās tiesas 2012. gada 29. jūnija spriedumu lietā T-360/09 *E.ON Ruhrgas un E.ON/Komisija* (262. punkts). Jāatzīmē, ka minēto spriedumu lietā *Archer Daniels Midland/Komisija* Tiesa atcēla, taču pilnīgi citā sakarā (2009. gada 9. jūlija spriedums lietā C-511/06 P *Archer Daniels Midland/Komisija*, Krājums, I-5843. lpp.).

38 — Vispārējās tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedums lietā T-148/89 (*Recueil*, II-1063. lpp., 142. punkts).

39 — Skat., cita starpā, Vispārējās tiesas spriedumu lietā *Archer Daniels Midland/Komisija* (minēts iepriekš, 315. punkts), 2011. gada 13. jūlija spriedumu lietā T-138/07 *Schindler Holding u.c./Komisija* (Krājums, II-4819. lpp., 105. punkts) un 2012. gada 12. decembra spriedumu lietā T-352/09 *Novácke chemické závody/Komisija* (44. punkts).

98. Rezumējot iepriekš norādītos apsvērumus, es secinu, ka Komisijas pienākumam norādīt pamatojumu, kura nozīmīgums ir atzīts arī nesenajā judikatūrā spriedumos lietās *Chalkor/Komisija* un *KME Germany u.c./Komisija* (saukts “Vienošanās par vara industriālo/santehnikas cauruļu tirgu”), kā arī ECT nesenajā judikatūrā⁴⁰, ir centrālā nozīme, vērtējot nediskriminācijas principa un samērīguma principa ievērošanu, salīdzinot strīdīgo lēmumu ar agrākajiem Komisijas lēmumiem, kuros tā ir uzlikusi naudas sodus.

99. Visupirms, iepriekš minētā sprieduma lietā *Sarrió/Komisija*⁴¹ 73. punktā Tiesa pamatoti ir norādījusi, ka, “ievērojot pārsūdzētā sprieduma 341. un 342. punktā minēto judikatūru [⁴²], pienākuma norādīt pamatojumu materiāltiesiskās prasības ir izpildītas, ja Komisija savā lēmumā ir norādījusi apstākļus, kas tai ir ļāvuši noteikt pārkāpuma smagumu un ilgumu. Ja šādi apstākļi nav norādīti, uzskatāms, ka lēmums nav pienācīgi pamatots”.

100. Savukārt tā paša sprieduma 76. punktā Tiesa piebilst, ka “saprotams, ka Komisijai, vienīgi un mehāniski izmantojot aritmētiskas formulas, nevajadzētu ierobežot pašai savu rīcības brīvību. Tomēr *tā var savu lēmumu pamatot plašāk, nekā to prasa šā sprieduma 73. punktā noteiktās prasības, cita starpā norādot skaitļus, kas īpaši attiecībā uz sasniedzamo preventīvo iedarbību ir bijuši pamatā tās rīcības brīvības izmantošanai, uzliekot naudas sodus vairākiem uzņēmumiem, kuri pārkāpumā ir piedalījušies ar atšķirīgu intensitāti*” (mans izcēlums).

101. Visbeidzot, tā paša sprieduma 77. punktā Tiesa ir nospriedusi, ka “ir vēlams, ka Komisija šo iespēju izmanto, lai ļautu uzņēmumiem *detalizēti saprast tiem uzliktā naudas soda aprēķināšanas metodi*. Vispārīgāk, tas var noderēt administratīvā procesa pārskatāmībai un *atvieglot Vispārējās tiesas neierobežotās kompetences īstenošanu, ļaujot pēdējai bez [strīdīgā] lēmuma likumības izvērtēt arī uzliktā naudas soda piemērotību*. Tomēr šī iespēja [...] nav uzskatāma par tādu, kas maina no pienākuma norādīt pamatojumu izrietošās prasības” (mans izcēlums).

102. Kaut gan no šīs judikatūras skaidri izriet, ka darīt zināmu naudas soda aprēķināšanas metodi ir “vēlams”, nevis Komisijas pienākums, un tas *stricto sensu* neietilpst pienākuma norādīt pamatojumu tvērumā, kas prasa vien norādīt tos vērtētos apstākļus, kas Komisijai ir ļāvuši noteikt pārkāpuma smagumu un ilgumu⁴³, ir jāvaicā, vai tas nozīmē, ka Komisija vienlaikus var neatklāt naudas soda aprēķināšanas metodi un detalizēti neizskaidrot drastisku uzliktā naudas soda pieaugumu salīdzinājumā ar ļoti līdzīgiem precedentiem, neraugoties uz to, ka, ievērojot iepriekš minētajos spriedumos lietās *Chalkor* un *KME*, kā arī spriedumā lietā *Menarini* atzīto, šajos pēdējos ir precizēts Vispārējās tiesas pienākuma īstenot neierobežotu kontroli tvērums.

40 — 2011. gada 8. decembra spriedumi lietās C-389/10 P *KME Germany u.c./Komisija* (Krājums, I-13125. lpp.), C-272/09 P *KME Germany u.c./Komisija* (Krājums, I-12789. lpp., turpmāk tekstā – spriedums lietā *KME Germany u.c./Komisija*) un C-386/10 P *Chalkor/Komisija* (Krājums, I-13085. lpp.) (turpmāk tekstā visi kopā – “spriedumi lietās *Chalkor* un *KME*”), kā arī ECT 2011. gada 27. septembra spriedums lietā *A. Menarini Diagnostics* pret Itāliju (prasības pieteikums Nr. 43509/08).

41 — Jāpiebilst, ka šī judikatūra cita starpā ir tikusi apstiprināta ar 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā C-199/99 P *Corus UK/Komisija* (*Recueil*, I-11177. lpp., 149. un 150. punkts) un 2002. gada 15. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija* (*Recueil*, I-8375. lpp., 463. un 464. punkts).

42 — Proti, 1996. gada 25. marta rikojumu lietā C-137/95 P *SPO u.c./Komisija* (*Recueil*, I-1611. lpp., 54. punkts) un Vispārējās tiesas 1996. gada 11. decembra spriedumu lietā T-49/95 *Van Megen Sports/Komisija* (*Recueil*, II-1799. lpp., 51. punkts).

43 — Šajā sakarā jānorāda, ka 2006. gada pamatnostādnes ir progresīvākas, jo tajās cita starpā ir paredzēts, ka pamatsumma tiek noteikta pēc pārdošanas vērtības. Skat. Komisijas paziņojumu ar nosaukumu “Pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas (EK) Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu” (OV 2006, C 210, 2. lpp.), 12.–26. punkts.

103. Proti, jāatgādina, ka iepriekš minētā sprieduma lietā *Chalkor*/Komisija 60. punktā Tiesa visupirms precizēja, ka “pamatnostādnēs – par kurām Tiesa ir atzinusi, ka tajās ir iekļauta indikatīva uzvedības norma attiecībā uz praksi, kas ir jāievēro un no kuras administrācija konkrētajā gadījumā nevar atkāpties, nenorādot ar vienlīdzīgas attieksmes principu saderīgus iemeslus [44], – ir aprakstīta tikai *pārkāpuma izvērtēšanas metode, kādu izmanto Komisija, un kritēriji, kādus Komisija ir apņēmusies ņemt vērā, nosakot naudas soda apmēru*”.

104. Šajā kontekstā saskaņā ar iepriekš minētā sprieduma lietā *Chalkor*/Komisija 61. punktu (un arī saskaņā ar iepriekš minētā sprieduma lietā *KME Germany u.c./Komisija* 128. punktu) “[*pienākumam pamatot Savienības aktus*] ir īpaša nozīme. Komisijai ir pienākums pamatot savu lēmumu un it īpaši paskaidrot līdzsvarošanu un novērtēšanu, ko tā ir veikusi attiecībā uz vērā ņemtajiem elementiem [...]. Pamatojuma esamība ir jāizvērtē tiesai pēc savas ierosmes” (mans izcēlums).

105. Tāpat arī atgādināms, ka Tiesas judikatūrā⁴⁵ ir precizēts, ka, “lai arī Komisijas lēmumu, kas atbilst tās pastāvīgajai lēmumu pieņemšanas praksei, ir iespējams pamatot kopsavilkuma veidā, tostarp paredzot atsauci uz šo praksi, gadījumā, ja lēmums būtiski pārsniedz iepriekš pieņemtajos lēmumos noteikto, Komisijai ir jāsniedz *detalizēts pamatojums*” (mans izcēlums). Bez šāda izskaidrojuma veikt neierobežoto kontroli ir daudz sarežģītāk.

106. Galu galā es secinu, ka Komisijas pamatojumam nepārprotami ir jābūt pārskatāmākam un detalizētākam gadījumos, kad tā “ierosina” uzlikt naudas sodu vai kavējuma naudu (procedūrā par divkāršu pienākuma neizpildi (LESD 260. panta 2. punkts)), nekā gadījumos, kad tā par naudas soda uzlikšanu “lemj” pati (procedūrā konkurences tiesībās)⁴⁶.

β) Otrā daļa – Vispārējās tiesas neierobežotā kompetence

αα) Neierobežotās kompetences pilnvaru teorija

107. Ar Romas līguma pieņemšanu 1957. gada 25. martā⁴⁷ Eiropas Savienības Tiesai tika piešķirta īpaša kompetence – neierobežotā kontrole. Šī kompetence, cita starpā konkurences tiesību jomā, tai piešķir tiesības ne vien atcelt vai apstiprināt naudas sodu un tā apmēru, bet arī palielināt vai samazināt to.

44 — 2006. gada 18. maija spriedums lietā C-397/03 P *Archer Daniels Midland un Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija (Krājums, I-4429. lpp., 91. punkts).

45 — Skat. 2011. gada 29. septembra spriedumu lietā C-521/09 P *Elf Aquitaine*/Komisija (Krājums, I-8947. lpp., 155. punkts), kurā citu starpā ir minēti 1975. gada 26. novembra spriedums lietā 73/74 *Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique u.c./Komisija* (*Recueil*, 1491. lpp., 31. punkts) un 2008. gada 11. decembra spriedums lietā C-295/07 P Komisija/*Département du Loiret* (Krājums, I-9363. lpp., 44. punkts). Skat. arī 1990. gada 14. februāra spriedumu lietā C-350/88 *Delacre u.c./Komisija* (*Recueil*, I-395. lpp., 15. punkts) un 2001. gada 8. novembra spriedumu lietā C-228/99 *Silos* (*Recueil*, I-8401. lpp., 28. punkts), kā arī šajā ziņā 1997. gada 20. novembra spriedumu lietā C-244/95 *Moskof* (*Recueil*, I-6441. lpp., 54. punkts).

46 — Kamēr Komisijai nav problēmu darīt zināmu sankciju aprēķināšanas metodiku procedūrās par divkāršu pienākumu neizpildi – tomēr vienlaikus saglabājot rīcības brīvību katram kritērijam piemērojamā koeficienta noteikšanā –, ir grūti pamatot, ka tā atsakās būt pārskatāma, aprēķinot naudas sodus aizliegto vienošanos jomā (kas Vispārējai tiesai ļautu pilnībā īstenot savas pilnvaras veikt neierobežotu kontroli). Skat. arī De Bronett, G.-K., *Ein Vergleich zwischen Kartellgeldbußen gegen Unternehmen und “Pauschalbeträgen” gegen Mitgliedstaaten wegen Verstoß gegen EU-Recht*, ZWeR, 2013, 38–53. lpp. Turklāt Komisijas pamatnostādņu esamība kā tāda tomēr norāda uz to, ka šīs pēdējās rīcības brīvība nav neierobežota. Šajā ziņā man vislabākā šķiet Amerikas Savienoto Valstu izvēlēta pieeja, kuras ietvaros “sentencing guidelines” (sodu pamatnostādnes) diezgan precīzi ļauj paredzēt naudas soda apmēru (un brīvības atņemšanas soda ilgumu) (skat. 1984. gada Tiesu reformas likumu [*Sentencing Reform Act*] un *US Sentencing Commission Guidelines Manual* interneta vietnē www.uscc.gov, kā arī Whish, R., un Bailey, D., *Competition Law*, Oksforda, 7. izdevums, 2012, 276. lpp.).

47 — Saskaņā ar šā līguma 172. pantu “regulas, ko saskaņā ar šā līguma noteikumiem pieņem Padome, var piešķirt Eiropas [Savienības] Tiesai neierobežotu kompetenci attiecībā uz šajās regulās paredzētajām sankcijām”. Saskaņā ar Regulas Nr. 17 17. pantu “Tiesai ir neierobežota jurisdikcija Līguma 172. panta nozīmē pārskatīt lēmumus, ar ko Komisija noteikusi soda naudu [naudas sodu] vai periodisko soda maksājumu [kavējuma naudu]; tā var atcelt, samazināt vai palielināt uzlikto soda naudu [naudas sodu] vai periodisko soda maksājumu [kavējuma naudu]”.

108. Kā Tiesa norādījusi iepriekš minētā sprieduma lietā *KME Germany* u.c./Komisija 130. punktā “tiesiskuma pārbaudi papildina neierobežota kompetence, kas Savienības tiesai saskaņā ar LESD 261. pantu tika atzīta ar Regulas Nr. 17 17. pantu, tagad – ar Regulas Nr. 1/2003 31. pantu. Šī kompetence pilnvaro tiesu *papildus sankciju likumības pārbaudei* aizstāt Komisijas vērtējumu ar savu vērtējumu un līdz ar to atcelt, samazināt vai palielināt uzlikto naudas sodu vai noteikto kavējuma naudu [48] (mans izcēlums).

109. Lai gan šo kompetenci piešķiršo līgumu vai regulu redakcijas nav mainījušas⁴⁹, Savienības tiesību vispārējos principos, kas ir nostiprināti Hartā (kurai atbilstoši LES 6. panta 1. punkta pirmajai daļai ir tāds pats juridiskais spēks kā Līgumiem), un kā ECT, tā Tiesas judikatūrā ir atzīts, ka īpaši attiecībā uz Komisijas uzliktajiem naudas sodiem konkurences jomā Tiesai⁵⁰ šajā sakarā ir pienākums veikt pašai savu vērtējumu.

110. Īpaši no iepriekš minētā ECT sprieduma lietā *Menarini* izriet, ka “neierobežota” kontrole ietver tiesības visos faktiskajos un tiesiskajos aspektos grozīt pieņemto lēmumu, kā arī kompetenci pievērsties visiem atbilstošajiem fakta vai juridiskajiem jautājumiem, kam ir nozīme Vispārējā tiesā izskatāmajā lietā.

111. Tiesnesis Pinto de Albuquerque [*Pinto de Albuquerque*] savās atsevišķajās domās tajā pašā lietā pamatoti ir norādījis, ka “*principā publisku sankciju piemērošana sniedzas pāri tradicionālajām pārvaldes funkcijām un tas ir jādara tiesai*. Ja kādas publiskas sankcijas piemērošanas faktisko apstākļu pārbaude tiktu uzticēta pārvaldes iestādei, nepastāvot vēlākai vispārējai tiesas kontrolei, minētie principi [varas dališanas princips un sodu likumības princips] nepavisam netiktu ievēroti” (mans izcēlums).

112. Līdzīgi iepriekš minētajos spriedumos lietās *Chalkor* un *KME* ir skaidri secināts, ka Vispārējās tiesas neierobežotā kontrole nozīmē gan tiesisko un faktisko apstākļu pārbaudi, gan arī tiesības novērtēt pierādījumus, atcelt strīdīgo lēmumu un mainīt naudas sodu apmērus⁵¹.

113. Kā norādījusi ģenerālvokāte J. Kokote⁵² [*J. Kokott*], jautājums par to, vai Vispārējā tiesa ir pienācīgi veikusi neierobežotu kontroli, ir “patiesa tiesību problēma. [..] Runa ir par piemērojamo juridisko prasību apjomu, Vispārējai tiesai izvērtējot pārmetumu par diskrimināciju, un it īpaši par kontroles apjomu, ko Vispārējā tiesa šajā ziņā īsteno attiecībā pret Komisiju. Šeit runa ir par jautājumu, kas arvien no jauna ir diskusijas priekšmets un pašlaik – lielā mērā [Hartas] kontekstā – izraisa arvien lielāku interesi. [..] [Hartas] 47. pants garantē juridiski efektīvu pamattiesību aizsardzību, kas arī ir atzīta [..] kā vispārējs Savienības tiesību princips [53]. [..] Šīs pamattiesības arī ietver tiesības uz iestāžu lēmumu pārskatīšanu taisnīgā procesā *neatkarīgā tiesā*” (mans izcēlums).

114. Turklāt saskaņā ar Hartas 49. panta 3. punktu, kurā ir nostiprināts noziedzīgu nodarījumu un sodu likumības princips un noziedzīgu nodarījumu un sodu samērīguma princips, Savienības tiesām ir jānodrošina šo principu efektivitāte, proti, “sodu smagums nedrīkst būt nesamērīgs ar noziedzīgā nodarījuma smagumu”.

48 — Skat. arī sprieduma lietā *Chalkor*/Komisija (minēts iepriekš) 63. punktu un tajā pašā ziņā spriedumu apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 692. punkts).

49 — Atbilstoši LESD 261. pantam “Regulas, ko saskaņā ar Līgumiem pieņem Eiropas Parlaments kopā ar Padomi, kā arī Padome, var piešķirt Eiropas Savienības Tiesai neierobežotu jurisdikciju attiecībā uz šajās regulās paredzētajām sankcijām”. Saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 31. pantu “Eiropas [Savienības] Tiesai ir neierobežota jurisdikcija pārskatīt lēmumus, ar kuriem Komisija noteikusi naudas sodu vai periodisku kavējuma naudu. Tā var atcelt, samazināt vai palielināt uzliktos naudas sodus vai periodiskos kavējuma maksājumus”.

50 — Pašlaik saistībā ar prasībām, kas iesniegtas par Komisijas lēmumiem, ar kuriem uzlikts naudas sods, – Vispārējai tiesai.

51 — Skat. spriedumu lietā *Chalkor*/Komisija (minēts iepriekš, 65. punkts).

52 — Skat. viņas sniegtos secinājumus apvienotajās lietās C-628/10 P un C-14/11 P *Alliance One International* un *Standard Commercial Tobacco* /Komisija un Komisija/*Alliance One International* u.c. (2012. gada 19. jūlija spriedums, 95. un nākamie punkti).

53 — Skat. 2010. gada 22. decembra spriedumu lietā C-279/09 *DEB* (Krājums, I-13849. lpp., 30. un 31. punkts), 2011. gada 28. jūlija spriedumu lietā C-69/10 *Samba Diouf* (Krājums, I-7151. lpp., 49. punkts) un spriedumu lietā *KME* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 92. punkts). Skat. arī 2011. gada 1. marta rīkojumu lietā C-457/09 *Chartry* (Krājums, I-819. lpp., 25. punkts).

115. Vēl arī ECT ir atzinusi, ka administratīvas sankcijas kontrole nozīmē, ka tiesai ir jāpārbauda un detalizēti jāanalizē sankcijas *piemērotība* attiecībā pret pastrādāto pārkāpumu, ņemot vērā atbilstošus parametrus, tajā skaitā pašas sankcijas samērīgumu, un attiecīgā gadījumā šī pēdējā jāatceļ (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Menarini*, 64.–66. punkts).

116. Tāpat saskaņā ar samērīguma principu, kas ir viens no vispārējiem Savienības tiesību principiem (un kas ir nostiprināts Hartā), Savienības iestāžu tiesību akti nevar pārsniegt to, kas ir atbilstošs un vajadzīgs, lai sasniegtu attiecīgajā tiesiskajā regulējumā noteiktos mērķus, ņemot vērā, ka, ja ir iespēja izvēlēties starp vairākiem piemērotiem pasākumiem, ir jāizvēlas vismazāk aprūtinošais, un tā radītie traucējumi nedrīkst būt nesamērīgi ar sasniedzamajiem mērķiem⁵⁴.

117. Konkurences noteikumu īstenošanas procedūru ietvaros samērīguma principa piemērošana paredz, ka sabiedrībai uzliekamais naudas sods nedrīkst būt nesamērīgs attiecībā pret Komisijas sasniedzamajiem mērķiem un ka tā apmēram ir jābūt samērīgam ar pārkāpumu, īpaši ņemot vērā tā smagumu. Šajā nolūkā Vispārējai tiesai ir jāizvērtē visi atbilstošie apstākļi, tajā skaitā uzņēmuma rīcība un tā loma pret konkurenci vērsto darbību veikšanā, tās mērogs, konkrēto produktu vērtība un labums, ko šis uzņēmums ir varējis gūt no pārkāpuma, kā arī sasniedzamais prevencijas mērķis un riski, ko šāda veida pārkāpumi rada Savienības mērķu īstenošanai.

118. Citiem vārdiem, novērtējot naudas soda apmēra samērīgumu, Vispārējai tiesai *neierobežoti* ir jāīsteno sava kompetence veikt neierobežotu kontroli⁵⁵.

119. Turklāt nediskriminācijas princips “prasa, lai salīdzināmas situācijas netiktu risinātas dažādi un lai atšķirīgas situācijas netiktu risinātas vienādi, ja vien šāda atšķirība nav objektīvi pamatota”⁵⁶.

120. Tas nozīmē divas lietas. Visupirms to, ka Komisijas sniegtais pamatojums Vispārējai tiesai ļauj veikt tās vērtējumu par naudas soda samērīgumu un nediskriminējošo raksturu. Kā norāda Tiesa, “prasītajam pamatojumam ir jābūt pielāgotam attiecīgā akta būtībai un tam nepārprotami un viennozīmīgi jāatspoguļo iestādes – akta autores – argumentācija, lai ļautu ieinteresētajām personām noskaidrot pieņemtā akta pamatojumu un *kompetentajai tiesai veikt pārbaudi*”⁵⁷ (mans izcēlums), izskatāmajā lietā – neierobežotu kontroli.

121. Tas nozīmē arī to, ka Vispārējās tiesas vērtējumam ir jābūt pietiekami neatkarīgam no Komisijas veiktā vērtējuma, jo tā nevar ne pievērsties vienīgi Komisijas noteiktajam apmēram – kas ir noteikts relatīvi abstrakti, kāds, šķiet, ir arī pamatsummas apmērs izskatāmajā lietā, – ne justies saistīta ar šīs pēdējās aprēķiniem vai apsvērumiem, kurus tā ir ņēmusi vērā, lemjot par šo naudas sodu⁵⁸.

54 — Īpaši skat. 1990. gada 13. novembra spriedumu lietā C-331/88 *Fedesa* u.c. (*Recueil*, I-4023. lpp., 13. punkts), 1994. gada 5. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-133/93, C-300/93 un C-362/93 *Crispoltoni* u.c. (*Recueil*, I-4863. lpp., 41. punkts) un 2001. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-189/01 *Jippes* u.c. (*Recueil*, I-5689. lpp., 81. punkts).

55 — Šajā jautājumā es pievienojos ģenerālvokāta Ī. Bota [*Y. Bot*] sniegto secinājumu lietā, kurā tika taisīts 2012. gada 22. novembra spriedums C-89/11 P *E.ON Energie*/Komisija, 103.–131. punktam, kuros cita starpā ir ietvertas atsauces uz ECT judikatūru (1995. gada 23. oktobra spriedumu lietā *Schmautzer* pret Austriju, A sērija, Nr. 328-A, 2001. gada 10. janvāra spriedumu lietā *Valico S. R. L.* pret Itāliju, *Recueil des arrêts et décisions* 2006-III, un spriedumu lietā *Menarini*, minēts iepriekš). Protams – kaut gan savos secinājumos viņš ierosināja atcelt Vispārējās tiesas spriedumu, pamatojoties uz to, ka tā, izvērtējot *E.ON Energie* uzliktā naudas soda samērīgumu, nav īstenojusi savas pilnvaras veikt neierobežotu kontroli, un nodot lietu atpakaļ izskatīšanai Vispārējā tiesā, lai tā izvērtē minētā naudas soda samērīgumu, – Tiesa apelācijas sūdzību noraidīja. Tomēr no Tiesas sprieduma var secināt, ka Tiesa nevis nepiekrīt ģenerālvokātam Ī. Botam par principiem, bet gan norāda, ka – konkrētajā gadījumā – Vispārējā tiesa ir īstenojusi savas pilnvaras veikt neierobežotu kontroli un ka tā, nepieļaujot kļūdas tiesību piemērošanā, ir varējusi secināt, ka naudas sods ir samērīgs. Apzinoties, ka Komisija būtu varējusi *E.ON Energie* uzlikt naudas sodu 10% apmērā no tās gada apgrozījuma, ja tā būtu pierādījusi pret konkurenci vērstu darbību esamību, Vispārējā tiesa secināja, ka par zīmogu noņemšanu uzliktais naudas sods EUR 38 miljonu apmērā, kas veidoja 0,14% no *E.ON Energie* gada apgrozījuma, nevar tikt uzskatīts par pārmērīgu attiecībā pret nepieciešamību nodrošināt šīs sankcijas preventīvu iedarbību.

56 — 2007. gada 11. septembra spriedums lietā C-227/04 P *Lindorfer*/Padome (Krājums, I-6767. lpp., 63. punkts).

57 — Spriedums lietā *Elf Aquitaine*/Komisija (minēts iepriekš, 147. punkts).

58 — Šajā ziņā skat. 2003. gada 18. septembra spriedumu lietā C-338/00 P *Volkswagen*/Komisija (*Recueil*, I-9189. lpp.).

122. Kā Vispārējā tiesa pamatoti norādījusi spriedumā lietā *Volkswagen* Komisija⁵⁹ (par kuru iesniegto apelācijas sūdzību Tiesa noraidīja), “savas kompetences ietvaros Vispārējai tiesai *pašai ir jāizvērtē konkrētā gadījuma apstākļi, lai tā varētu noteikt naudas soda apmēru*” (mans izcēlums). Minētajā spriedumā Vispārējā tiesa – ņemot vērā visus apstākļus un apsvērumus un lemjot, īstenojot savu kompetenci veikt neierobežotu kontroli, – uzskatīja par pamatotu samazināt naudas soda apmēru no ECU 102 miljoniem līdz EUR 90 miljoniem.

123. Kā to ļoti pamatoti norādījis ģenerālvokāts P. Mengoci⁶⁰ [*P. Mengozzi*], “nosacījumi, pie kādiem [Savienības] tiesas drīkst īstenot neierobežotu kontroli, nevar tikt noteikti ar Komisijas pamatnostādņēm, kas ir uzskatāmas par šīs iestādes iekšēju normatīvu aktu” un kas ir tikai “soft law”⁶¹, lai gan, kā raksta ģenerālvokāts Ī. Bots⁶², realitātē Vispārējā tiesa “pārāk bieži aprobežojas vien ar izvērtējumu, vai Komisija pareizi ir piemērojusi viņas [pašas] izveidoto metodoloģiju savās pamatnostādņēs, [kaut gan] naudas soda apmēra noteikšana parasti neietver kompleksus ekonomiskus vērtējumus, kuru veikšanu tāpēc vajadzētu atstāt Komisijas ziņā un tos pakļaut vien ierobežotai tiesas kontrolei”.

124. Pret šajos secinājumos ieteikto pieeju bieži tiek izvirzīts arguments, ka Vispārējā tiesa nedrīkst vai nevar “iejaukties” naudas soda noteikšanā un līdz ar to arī konkurences politikā, kas ir vienīgi Komisijas ekskluzīvā kompetencē. Es šādam uzskatam nepiekrītu, jo Vispārējā tiesa izlemj vienu atsevišķu lietu. Tādējādi Komisija saglabā visas savas pilnvaras, lai definētu un piemērotu savu vispārējo politiku citās lietās.

125. No iepriekš minētā un galvenokārt no iepriekš minētā sprieduma lietā *Chalkor*/Komisija 62. punkta, kā arī iepriekš minētā sprieduma lietā *KME Germany* u.c./Komisija 129. punkta es secinu, ka Vispārējā tiesa, īstenojot kontroli, nevar atsaukties uz Komisijas rīcības brīvību vai vienīgo acīmredzamo kļūdu tiesību piemērošanā, ko tā esot pieļāvusi attiecībā uz vērā ņemamo apstākļu izvēli, piemērojot 1998. gada pamatnostādņēs minētos kritērijus, vai šo apstākļu vērtējumu, lai atteiktos veikt *padziļinātu kontroli kā pār tiesiskajiem, tā arī pār faktiskajiem apstākļiem un neprasīt, lai Komisija izskaidro savas naudas sodu politikas izmaiņas konkrētajā lietā.*

59 — Vispārējās tiesas 2000. gada 6. jūlija spriedums lietā T-62/89 (*Recueil*, II-2707. lpp., 347. punkts un tajā minētā judikatūra). Tiesas spriedums ir minēts iepriekšējā zemsvītras piezīmē.

60 — Skat. Mengozzi, P., “La compétence de pleine juridiction du juge communautaire”. No: *Liber Amicorum en l'honneur de Bo Vesterdorf*. Bruylant, Brisele, 2007, 219.–236. lpp.

61 — Šajā ziņā skat. arī Nehl, H. P., “Kontrolle kartellrechtlicher Sanktionsentscheidungen der Kommission durch die Unionsgerichte”. No: Immenga, U., un Körber, T. (izd.), *Die Kommission zwischen Gestaltungsmacht und Rechtsbindung*. Nomos, 2012, 139. un 140. lpp. (“[d]ie mit dieser Neuorientierung einhergehende Rückbesinnung des Gerichtshofs auf das “hard law” anstelle des “soft law” zum Zweck der gerichtlichen Kontrolle der Ausübung des Ermessens der Kommission bei der Geldbußenbemessung ist sehr zu begrüßen”).

62 — Skat. viņa rakstu “La protection des droits et des garanties fondamentales en droit de la concurrence”. No: *De Rome à Lisbonne: mélanges en l'honneur de Paolo Mengozzi*. Bruylant, 2013, 175.–192. lpp.

126. Katrā ziņā, kā atzīts Tiesas judikatūrā – kaut arī Vispārējā tiesa attiecīgā gadījumā ierobežotā apjomā var atsaukties uz “Komisijas “rīcības brīvību”, “būtiskām rīcības brīvības robežām” vai uz “plašu rīcības brīvību” [ko, pēc mana ieskata, tai vairs nevajadzētu darīt], šādas norādes tai [*netraucē*] *neierobežoti un pilnībā izvērtēt faktiskos un tiesību apstākļus, ko tai ir pienākums veikt*”⁶³ (mans izcēlums).

127. Iepriekš minētā sprieduma lietā *Chalkor*/Komisija 78. punktā Tiesa ir norādījusi, ka “Vispārējā tiesa neaprobežojās ar atbilstības Pamatnostādnēm pārbaudi, bet pārsūdzētā sprieduma 145. punktā pati pārbaudīja soda atbilstību”.

128. Arī spriedumā lietā *SCA Holding*/Komisija⁶⁴ Tiesa atgādināja, ka “neierobežotās kontroles pilnvaru ietvaros, kas Vispārējai tiesai ir piešķirtas ar EKL 172. pantu [tagad – LESD 261. pants] un Regulas Nr. 17 17. pantu [Regulas Nr. 1/2003 31. pants], tai ir kompetence vērtēt *naudas sodu apmēru piemērotību*. Šāds vērtējums var ietvert arī tādas papildu informācijas ņemšanu vērā, kuras norādīšana konkrētajā lēmumā nav obligāta līguma 190. pantā [tagad – LESD 296. pantā] nostiprinātā *pienākuma norādīt pamatojumu sastāvdaļa*” (mans izcēlums).

129. Tādējādi Vispārējai tiesai *pašai* ir jāsecina, vai naudas sods ir piemērots un samērīgs, un tai *pašai* ir jākonstatē, ka Komisija, aprēķinot naudas sodu, patiesi ir ņēmusi vērā visus atbilstošos apstākļus, kas nozīmē, ka Vispārējai tiesai šajā sakarā ir jābūt arī tiesībām vērtēt apelācijas sūdzības iesniedzēju Komisijai norādītos faktus un apstākļus⁶⁵.

130. Starp citu, Vispārējā tiesa šajā virzienā ir argumentējusi vairākās lietās jau agrāk.

131. Spriedumā lietā *Romana Tabacchi*⁶⁶ (par kuru Tiesā netika iesniegta apelācijas sūdzība) tā pamatoti secināja, ka “neierobežotā kompetence, piemērojot EKL 229. pantu [tagad – LESD 261. pants], kas Vispārējai tiesai noteikta ar Regulas Nr. 1/2003 31. pantu, piešķir tai tiesības ne tikai pārbaudīt noteiktā soda likumību, kas ļauj vienīgi noraidīt prasību par tiesību akta atcelšanu vai atcelt apstrīdēto aktu, bet arī ar savu vērtējumu aizstāt Komisijas vērtējumu un līdz ar to grozīt apstrīdēto aktu, pat to neatceļot, ņemot vērā visus faktiskos apstākļus un it īpaši mainot uzlikto naudas sodu,

63 — Skat. spriedumu lietā *KME Germany u.c./Komisija* (minēts iepriekš, 136. punkts). Pat arī attiecībā uz kompleksu ekonomisku vērtējumu likumības kontroli sprieduma lietā *KME u.c./Komisija* (minēts iepriekš) 94. punktā ir norādīts, ka “attiecībā uz tiesiskuma pārbaudi Tiesa ir atzinusi, ka, lai arī jomās, kurās ir jāveic sarežģīti ekonomiski vērtējumi, Komisijai ir rīcības brīvība ar ekonomiku saistītajos jautājumos, *tas nenozīmē, ka Savienības tiesai ir jāatturas no pārbaudes par to, kā Komisija ir interpretējusi ekonomiska rakstura informāciju*. Savienības tiesai it īpaši ir jāpārbauda ne vien izvērīto pierādījumu saturiskā pareizība, ticamība un konsekvence, *bet arī tas, vai šī informācija aptver visu to atbilstošo informāciju, kāda ir jāņem vērā, lai novērtētu sarežģītu situāciju, un vai šī informācija pamato no tās izrietošos secinājumus*” (mans izcēlums). Līdzīgi EBTA tiesa 2012. gada 18. aprīļa spriedumā lietā *Posten Norge* (lieta Nr. E-15/10, 100. un 101. punkts) ir atzinusi, ka “it must be recalled that Article 6(1) ECHR requires that subsequent control of a criminal sanction imposed by an administrative body must be undertaken by a judicial body that has full jurisdiction. Thus, the Court must be able to quash in all respects, on questions of fact and of law, the challenged decision (see, for comparison, European Court of Human Rights *Janosevic v. Sweden*, no 34619/97, § 81, Reports of Judgments and Decisions 2002-VII, and [spriedumu lietā *Menarini*, minēts iepriekš], § 59). Therefore, when imposing fines for infringement of the competition rules, [EFTA Surveillance Authority (ESA)] cannot be regarded to have any margin of discretion in the assessment of complex economic matters which goes beyond the leeway that necessarily flows from the limitations inherent in the system of legality review [...] Furthermore [...] in a case which is covered by the guarantees of the criminal head of Article 6 ECHR, the question whether the evidence is capable of substantiating the conclusions drawn from it by the competition authority must be answered having regard to the presumption of innocence. Thus, although the Court may not replace ESA’s assessment by its own and, accordingly, it does not affect the legality of ESA’s assessment if the Court merely disagrees with the weighing of individual factors in a complex assessment of economic evidence, *the Court must nonetheless be convinced that the conclusions drawn by ESA are supported by the facts*” (mans izcēlums).

64 — 2000. gada 16. novembra spriedums lietā C-297/98 P (*Recueil*, I-10101. lpp., 55. punkts).

65 — Šādu lietās *Chalkor* un *KME* (minētas iepriekš), kā arī lietā *Menarini* (minēta iepriekš) ietvertās judikatūras interpretāciju *inter alia* atbalsta Wesseling, R., un van der Woude, M., “The lawfulness and acceptability of enforcement of European cartel law”. No: *World Competition*, 35. sēj., Nr. 4 (2012), 573.–598. lpp.

66 — 2011. gada 5. oktobra spriedums lietā T-11/06 *Romana Tabacchi*/Komisija (Krājums, II-6681. lpp., 265. un 266. punkts). Šajā pašā ziņā skat. spriedumu apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija* (minēts iepriekš, 692. punkts), 2007. gada 8. februāra spriedumu lietā C-3/06 P *Groupe Danone*/Komisija (Krājums, I-1331. lpp., 61. punkts), kā arī 2009. gada 3. septembra spriedumu lietā C-534/07 P *Prym un Prym Consumer*/Komisija (Krājums, I-7415. lpp., 86. punkts).

ciktāl tās vērtējumam ir nodots jautājums par tā apmēru. [...] [P]ēc sava rakstura naudas soda noteikšana, ko veic Vispārējā tiesa, nav precīzs aritmētikas uzdevums. Turklāt *Vispārējo tiesu, ja tā lemj atbilstoši savai neierobežotajai kompetencei, nesaista ne Komisijas aprēķini, ne Pamatnostādnes* [...], *bet savs vērtējums tai ir jāveic, ņemot vērā visus lietas apstākļus*” (mans izcēlums).

132. Minētā sprieduma 283.–285. punktā Vispārējā tiesa secināja, ka, “ņemot vērā šos apstākļus, Vispārējā tiesa uzskata, ka naudas sods EUR 2,05 miljonu apmērā, kādu to uzlika Komisija 2005. gada 20. oktobrī, ir tāds, kas pats par sevi var izraisīt apelācijas sūdzības iesniedzējas likvidāciju un līdz ar to tās pazušānu no tirgus, kam turklāt var būt būtiskas sekas, uz kurām norāda apelācijas sūdzības iesniedzēja savā piektajā pamatā. [...] Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus un it īpaši iepriekš konstatēto nelikumību kumulatīvo iedarbību, kā arī apelācijas sūdzības iesniedzējas zemo maksātspēju, Vispārējā tiesa uzskata, ka ir veikta taisnīga visu lietas apstākļu novērtēšana, nosakot apelācijas sūdzības iesniedzējai uzliktā naudas soda galīgo summu EUR 1 miliona apmērā. Šāda apmēra naudas sods ļauj efektīvi sodīt apelācijas sūdzības iesniedzēju par prettiesisko rīcību vērā ņemamā veidā, kas joprojām ir pietiekami preventīvs. Jebkurš naudas sods, kas pārsniedz šo summu, būtu nesamērīgs, ņemot vērā apelācijas sūdzības iesniedzējai pārņemto un *kopumā* izvērtēto pārkāpumu. [...] Šajā lietā naudas sods EUR 1 miliona apmērā ir *taisnīgs sods* par apelācijas sūdzības iesniedzējai pārņemto rīcību” (mans izcēlums)⁶⁷.

133. Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Groupe Danone/Komisija* (saukts “Vienošanās par Beļģijas alus tirgu”) Tiesa noraidīja apelācijas sūdzības pamatu par apgalvoto principa “ne ultra petita” pārkāpumu, ko Vispārējā tiesa esot izdarījusi, grozot koeficienta piemērošanas noteikumus atbildību mīkstinošu apstākļu dēļ, lai gan par to nebija neviena prasījuma, norādot, ka, tā kā Vispārējā tiesā izvērtēšanai bija iesniegts jautājums par naudas soda apmēru, tā, piemērojot EKL 229. pantu (tagad – LESD 261. pants) un Regulu Nr. 17, kura ir aizstāta ar Regulu Nr. 1/2003, bija tiesīga atcelt, samazināt vai palielināt Komisijas uzliktā naudas soda apmēru⁶⁸.

134. Kā to pamatoti uzsvēris ģenerālvokāts P. Mengoci⁶⁹, šis vērtējums ir viegli saprotams, ja neierobežotās kontroles kompetences funkcija tiek uztverta kā papildu garantija uzņēmumiem, ka tiem uzlikto naudas sodu apmērus maksimāli izvērtē neatkarīga un taisnīga tiesa. Šo Vispārējās tiesas neierobežotās kompetences kvalifikāciju par “papildu garantiju” jau ir apstiprinājusi Tiesa, definējot uzņēmumu tiesību uz aizstāvību apjomu Komisijā saistībā ar naudas sodu noteikšanu⁷⁰.

135. Es piekrītu arī ģenerālvokāta P. Mengoci secinājumos iepriekš minētajā lietā *Komisija/Tomkins* norādītajam, ka šāda kvalifikācija var nozīmēt vienīgi to, ka, apstrīdot naudas soda apmēru Vispārējā tiesā, uzņēmumiem, kuri pilnībā zina precīzo Komisijas noteikto summu, ir iespēja paust jebkādu kritiku – tiklab no tiesiskuma viedokļa, kā no piemērotības viedokļa – attiecībā uz šī apmēra aprēķināšanu, ko veikusi Komisija, un tādējādi ar jebkuru aizstāvības pamatu, pārsniedzot ierobežojumus, kuri raksturīgi tiesiskuma pārbaudei, var tikt ietekmēta tiesas pārlicība attiecībā uz

67 — Skat. arī 2003. gada 11. decembra spriedumu lietā T-59/99 *Ventouris/Komisija* (*Recueil*, II-5257. lpp.) un 2004. gada 29. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās T-236/01, T-239/01, no T-244/01 līdz T-246/01, T-251/01 un T-252/01 *Tokai Carbon u.c./Komisija* (*Recueil*, II-1181. lpp.).

68 — Skat. spriedumu lietā *Groupe Danone/Komisija* (minēts iepriekš, 56. un 61.–63. punkts).

69 — Skat. viņa sniegtos secinājumus lietā, kurā tika taisīts 2013. gada 22. janvāra spriedums C-286/11 P *Komisija/Tomkins* (40. punkts). Skat. arī iepriekš citēto Mengozzi, P. “La compétence de pleine juridiction du juge communautaire”, 227. lpp.

70 — Skat. spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri u.c./Komisija* (minēts iepriekš, 445. punkts). Skat. arī, it īpaši, Vispārējās tiesas 1994. gada 6. oktobra spriedumu lietā T-83/91 *Tetra Pak/Komisija* (*Recueil*, II-755. lpp., 235. punkts) un 2002. gada 20. marta spriedumu lietā T-23/99 *LR AF 1998/Komisija* (*Recueil*, II-1705. lpp., 200. punkts).

atbilstošu naudas soda apmēru⁷¹. Tāpat es pievienojos viņa pamatoti norādītajam, ka, lai šī papildu garantijas funkcija būtu efektīva, Vispārējai tiesai ir jābūt atļautam⁷² ņemt vērā *visus* faktiskos apstākļus, tostarp, piemēram, apstākļus, kas radušies pēc tam, kad lēmums apstrīdēts tiesā⁷³ – ko ierobežojumi, kas raksturīgi tiesiskuma pārbaudei, – tai principā neļauj darīt⁷⁴.

136. Jāpiemin arī Vispārējās tiesas spriedums apvienotajās lietās *Siemens Österreich u.c./Komisija* (saukts “Vienošanās par gāzes izolācijas slēgiekārtām”)⁷⁵, kurā Vispārējā tiesa, pamatojoties uz sodu un sankciju individualizācijas principu, nosprieda, ka “šajā sakarā, pretēji tam, ko apgalvo Komisija [..], tā nevarēja brīvi noteikt summas, kas maksājamas solidāri. No sodu un sankciju individuālā rakstura principa [..] izriet, ka ikvienai sabiedrībai ir jāspēj izsecināt no strīdīgā lēmuma, ar kuru tai ir uzlikts naudas sods, kas tai ir solidāri jāmaksā kopā ar vienu vai vairākām citām sabiedrībām, attiecīgo daļu, kas tai ir jāsedz attiecībā pret tās solidārajiem kopparādniekiem, ja Komisija ir apmierināta. [..] Šim mērķim Komisijai ir it īpaši jāprecizē periodi, kuros attiecīgās sabiedrības ir (līdz)atbildīgas par uzņēmumu, kas piedalījušies aizliegtajā vienošanās, prettiesisko rīcību, un vajadzības gadījumā minēto sabiedrību atbildības pakāpe par minēto rīcību. [..] Līdz ar to šajā gadījumā Komisijai bija jāņem vērā konstatācijas, kuras tā veica [konkrētajā lietā strīdīgā] lēmuma 468. apsvērumā, attiecībā uz dažādo sabiedrību, kuras ietilpst uzņēmumā *VA Tech*, kopējās atbildības periodiem, lai noteiktu summas, kuras šīm sabiedrībām ir solidāri jāmaksā. Šīm summām, cik vien iespējams, ir jāatspoguļo dažādo atbildības daļu nozīme, kuras ir minētajām sabiedrībām un kuras ir identificētas minētajā apsvērumā”.

137. Tātad Vispārējā tiesa veica detalizētu Komisijas lēmuma analīzi un vienlaikus no jauna izvērtēja naudas soda adresātu izvēli un tiem uzlikto [naudas sodu], par kuru samaksu tie ir attiecīgi atbildīgi, apmēru noteikšanas kārtību.

138. Minētā sprieduma 166. punktā Vispārējā tiesa, neatsaucoties uz jebkāda apmēra Komisijas rīcības brīvību, secināja, ka, “uzskatot *Reyrolle, SEHV* un *Magrini* par solidāri atbildīgām par naudas soda samaksu, kura summa acīmredzami pārsniedz to kopējo atbildību, neuzskatot *Siemens Österreich* un *KEG* par solidāri atbildīgām par daļas no *SEHV* un *Magrini* uzliktā naudas soda samaksu un neliekot *Reyrolle* pašai segt daļu no tai uzliktā naudas soda, Komisija ir pārkāpusi sodu un sankciju individualitātes [individualizācijas] principu”.

139. Vēl viens piemērs ir atrodams Vispārējās tiesas spriedumā apvienotajās lietās *Brasserie nationale u.c./Komisija*⁷⁶, kurā tā nosprieda, ka “[Vispārējai] tiesai [..] jāpārbauda, vai uzliktā naudas soda apmērs ir samērīgs attiecībā pret pārkāpuma smagumu un ilgumu, un jālīdzsvaro pārkāpuma smagums un apelācijas sūdzības iesniedzēju norādītie apstākļi”.

71 — Savu secinājumu 20. zemsvītras piezīmē ģenerālvokāts P. Mengoci pamatoti atgādina, ka Tiesa vairākas reizes ir atzinusi, ka Vispārējās tiesas kontrole pār Komisijas uzliktajiem naudas sodiem nozīmē pārliecināties par naudas soda apmēra piemērotību, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus. Šajā ziņā īpaši skat. 2000. gada 16. novembra spriedumus lietā C-279/98 P *Cascades/Komisija* (*Recueil*, I-9693. lpp., 42. un 48. punkts) un lietā C-283/98 P *Mo och Domsjö/Komisija* (*Recueil*, I-9855. lpp., 42. un 48. punkts).

72 — Saskaņā ar Tiesas judikatūru, kas minēta šo secinājumu 66. zemsvītras piezīmē.

73 — Šajā ziņā skat. 1974. gada 6. marta spriedumu apvienotajās lietās 6/73 un 7/73 *Istituto Chemioterapico Italiano* un *Commercial Solvents/Komisija* (*Recueil*, 223. lpp., 51. un 52. punkts) un spriedumu lietā *Baustahlgewebe/Komisija* (minēts iepriekš, 141. punkts), kā arī Vispārējās tiesas spriedumu apvienotajās lietās *Tokai Carbon u.c./Komisija* (minēts iepriekš, 274. punkts) un 2005. gada 18. jūlija spriedumu lietā T-241/01 *Scandinavian Airlines System/Komisija* (Krājums, II-2917. lpp., 227. punkts).

74 — Ģenerālvokāts P. Mengoci piebilst, ka tas ļauj arī saprast, kādēļ, piemēram, savā 1984. gada 28. marta spriedumā lietā 8/83 *Officine Bertoli/Komisija* (*Recueil*, 1649. lpp., 29. punkts) Tiesa atzina, ka, lai gan pamatam, ko apelācijas sūdzības iesniedzēja izvirzījusi, lai argumentētu savu prasību samazināt naudas soda apmēru, nevarēja piekrist, daži minētajai lietai raksturīgi īpaši apstākļi attaisnoja samazinājumu taisnīguma apsvērumu dēļ.

75 — 2011. gada 3. marta spriedums apvienotajās lietās no T-122/07 līdz T-124/07 (Krājums, II-793. lpp.), skat. īpaši 153. un 154. punktu. Par šo spriedumu ir iesniegta apelācijas sūdzība, kas pašlaik tiek izskatīta Tiesā (apvienotās lietas no C-231/11 P līdz C-233/11 P *Komisija/Siemens Österreich u.c.*). Ģenerālvokāta P. Mengoci secinājumi šajā lietā tika sniegti 2013. gada 19. septembrī.

76 — 2005. gada 27. jūlija spriedums apvienotajās lietās no T-49/02 līdz T-51/02 (Krājums, II-3033. lpp., 170. punkts).

140. Savā spriedumā lietā *Parker Pen*/Komisija⁷⁷, kas tika pieņemts pirms pamatnostādņu parādīšanās, Vispārējā tiesa pēc tam, kad tā bija veikusi konkrētā naudas soda analīzi, secināja, “ka apelācijas sūdzības iesniedzējai uzliktais naudas sods ECU 700 000 apmērā nav adekvāts, īpaši ņemot vērā ar pārkāpumu saistīto nelielo apgrozījumu, un ka ir pamatoti, īstenojot savu neierobežoto kontroli, samazināt *Parker* uzlikto naudas sodu līdz ECU 400 000”.

141. Citā lietā, proti, iepriekš minētajā spriedumā lietā *Ventouris*/Komisija (saukts “Vienošanās par Grieķijas prāmjiem”), par kuru apelācijas sūdzība netika iesniegta, Vispārējā tiesa, šoreiz jau pēc pamatnostādņu parādīšanās, secināja, ka konkrētais naudas sods ir jāsamazina taisnīguma un samērīguma apsvērumu dēļ. Tā kā vienā lēmumā Komisija bija noteikusi sodus par diviem atsevišķiem pārkāpumiem, šie taisnīguma un samērīguma apsvērumi prasīja, lai uzņēmums, kurš piedalījies tikai vienā no šiem pārkāpumiem, netiktu sodīts tikpat smagi cik uzņēmumi, kas piedalījās abos pārkāpumos. Pēc Vispārējās tiesas ieskata, aprēķinot naudas sodus visiem uzņēmumiem pēc vienas un tās pašas pamatsummas, to mainot atkarībā no uzņēmumu attiecīgā lieluma, bet neņemot vērā, vai tie piedalījušies vienā vai abos sodītajos pārkāpumos, Komisija uzlika uzņēmumam, kurš bija atzīts par atbildīgu tikai vienā pārkāpumā, nesamērīgu naudas sodu attiecībā pret pastrādātā pārkāpuma būtiskumu⁷⁸.

142. Turpretim (un kas jāņem vērā pēc iepriekš minēto spriedumu lietās *Chalkor* un *KME*, kā arī lietā *Menarini* pieņemšanas!) lietā *Dow Chemical*/Komisija (saukts “Vienošanās par kaučuka gumiju”)⁷⁹ Vispārējā tiesa secināja, ka “konkrētajā gadījumā, tā kā nekas neliecina, ka [strīdīgais] lēmums būtu prettiesisks, kā tas bija apvienotajās lietās, kurās tika taisīts spriedums *BASF* un *UBC*/Komisija [80], šajā stadijā Vispārējai tiesai nav pamata pārrēķināt apelācijas sūdzības iesniedzējai uzliktā naudas soda apmēru, bet tai ir jāizvērtē Komisijas veiktās 2006. gada pamatnostādņu piemērošanas apelācijas sūdzības iesniedzējas situācijā likumība” (mans izcēlums), un šāda pieeja ir izvēlēta arī pārsūdzētajā spriedumā.

143. Es uzskatu, ka pamatīga Vispārējās tiesas kontrole pār naudas sodiem, īstenojot savas pilnvaras veikt neierobežotu kontroli, ir vēl jo vairāk nepieciešama tādēļ, ka Komisijas uzlikto naudas sodu apmērs aizvien tikai pieaug. Nevēloties būt pārlieku izsmēlošs, es norādišu uz dažiem piemēriem: lietā *Microsoft* (uz kuru Komisija atsaucās tiesas sēdē) 2004. gadā *Microsoft* tika uzlikts naudas sods EUR 497 miljonu apmērā, kam jāpieskaita kavējuma nauda EUR 280,5 miljonu apmērā 2006. gadā un kavējuma nauda EUR 899 miljonu apmērā 2008. gadā, kā arī naudas sods EUR 561 miljona apmērā 2013. gadā⁸¹. Savukārt *Intel* tika uzlikts naudas sods EUR 1,06 miljardu apmērā⁸². *Saint Gobain* 2008. gadā uzliktais naudas sods bija EUR 896 miljoni (EUR 1,38 miljardi kopā ar sodu par aizliegto vienošanos “Automašīnu stikls”)⁸³, *Siemens* 2007. gadā tika uzlikts naudas sods vairāk kā

77 — 1994. gada 14. jūlija spriedums lietā T-77/92 (*Recueil*, II-549. lpp., 94. un 95. punkts).

78 — Skat. arī Vispārējās tiesas 2011. gada 16. jūnija spriedumu lietā T-211/08 *Putters International*/Komisija (Krājums, II-3729. lpp.), 1994. gada 7. jūlija spriedumu lietā T-43/92 *Dunlop Slazenger*/Komisija (*Recueil*, II-441. lpp.), spriedumu apvienotajās lietās *Tokai Carbon* u.c./Komisija (minēts iepriekš) un 2011. gada 16. jūnija spriedumu lietā T-235/07 *Bavaria*/Komisija (Krājums, II-3229. lpp.), kurās Komisijas vērtējumu Vispārējā tiesa aizstāja ar savu vērtējumu vai analizēja naudas soda piemērotību.

79 — 2012. gada 2. februāra spriedums lietā T-77/08 (148. punkts). Par šo spriedumu ir iesniegta apelācijas sūdzība, uz kuras pamata Tiesā ir ierosināta lieta C-179/12 P.

80 — 2007. gada 12. decembra spriedums apvienotajās lietās T-101/05 un T-111/05 (Krājums, II-4949. lpp.)

81 — Attiecīgi Komisijas 2004. gada 24. marta Lēmums C(2004) 900 par procedūru saskaņā ar [LESD 102]. pantu (Lieta COMP/C-3/37.792 – *Microsoft*), Komisijas 2006. gada 12. jūlija Lēmums C(2005) 4420, galīgā redakcija, Komisijas 2008. gada 27. februāra Lēmums C(2008) 764, galīgā redakcija, ar kuru tika noteikts galīgais kavējuma naudas apmērs, kas *Microsoft Corp* bija uzlikts ar iepriekš minēto lēmumu “*Microsoft*”, un Komisijas 2013. gada 6. marta Lēmums C(2013) 1210, galīgā redakcija.

82 — Komisijas 2009. gada 13. maija Lēmums C(2009) 3726, galīgā redakcija, lieta COMP/C-3/37.990 – *Intel*.

83 — Komisijas 2008. gada 12. novembra Lēmums C(2008) 6815, galīgā redakcija, lieta COMP/39.125 – Automašīnu stikls.

EUR 396 miljonu apmērā (EUR 750 miljoni kopā ar naudas sodu par aizliegto vienošanos “Gāzes izolācijas slēgiekārtas”)⁸⁴. Par liftu ražotāju aizliegto vienošanos uzliktie naudas sodi sasniedza gandrīz miljardu euro⁸⁵. Visbeidzot, 2012. gadā Komisija uzlika naudas sodus EUR 1,47 miljardu apmērā diviem karteļiem starp televizoru un datoru monitoru lampu ražotājiem⁸⁶.

144. Attiecībā uz šajos secinājumos aizstāvēto Vispārējās tiesas kontroles pār naudas sodu aprēķināšanu nozīmi es vēlos atgādināt, ko ģenerāladvokāts A. Ticano [A. Tizzano] ir atzīmējis iepriekš minētajās apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*⁸⁷, proti, ka viņa veikta izpēte šajā lietā “norāda, ka Komisijas piemērotā aprēķinu metode zināmā mērā var apdraudēt sistēmas taisnīgumu. [...] Nedomāju, ka “soda” individualizācijas un gradācijas prasībām [...] pilnībā atbilst tas, ka šajā lietā *daļa aprēķinu darbību ir lielā mērā formālas un abstraktas un tādējādi praktiski neietekmē naudas soda galīgo apmēru*. Nevar neņemt vērā arī, ka to pašu iemeslu dēļ varētu netikt pilnībā sasniegts Pamatnostādņu mērķis panākt labāku pārredzamību. [...] Turklāt šī paaugstinātā [Komisijas politikas naudas sodu jomā, kas ir stingrāka un kuru raksturo naudas sodu līmeņa celšanās] stingrība, kas pamatota ar aprēķinu metodēm, kurās izmanto fiksētas pamatapmēra likmes, var negatīvi ietekmēt galvenokārt mazos un vidējos uzņēmumus. [...] Tādējādi iezīmējas jauna situācija, kas ir problemātiskāka par to situāciju, kurā saskaņā ar Komisijas izmantoto metodiku aprēķinu gaitā principā netika pārsniegta maksimālā robeža – 10 % no kopējā apgrozījuma – un tādējādi naudas soda galīgajā apmērā varēja vieglāk un nekavējoties ņemt vērā visus lietas faktiskos apstākļus. [...] Līdz ar to ir jājautā, vai jaunās naudas sodu politikas ievirzes iepriekš izklāstītās sekas nenorāda uz to, ka šī ievirze būtu jāgroza tā, lai varētu nodrošināt tās ietekmes atbilstību naudas sodiem izvirzāmajām taisnīguma un saprātīguma prasībām” (mans izcēlums).

145. Šī ģenerāladvokāta A. Ticano asā kritika minētajā lietā skaidri norāda, ka ir nevis vēlams vai pieļaujams, bet gan absolūti nepieciešams, lai Vispārējā tiesa pilnībā⁸⁸ un neatkarīgi īstenotu savu kontroli pār Komisijas uzliktajiem naudas sodiem⁸⁹.

ββ) Neierobežotās kompetences pilnvaru teorijas piemērošana izskatāmajā lietā

146. Lai izvērtētu Vispārējās tiesas veikto naudas soda kontroli un apelācijas sūdzības iesniedzēju pamatus par samērīguma principa, nediskriminācijas principa un sodu individualizācijas principa, kā arī Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu par naudas soda apmēru pārkāpumiem ir jāatgriežas pie strīdīgā lēmuma.

147. Strīdīgā lēmuma 756. apsvērumā Komisija ir norādījusi, ka prettiesiskā rīcība var tikt kvalificēta kā ļoti smags pārkāpums, lai gan šīs rīcības smagums visu pārkāpuma laiku nav bijis vienāds. Strīdīgā lēmuma 757. apsvērumā Komisija ir vien norādījusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzējam uzliekamā naudas soda pamatsumma, lai tā atspoguļotu pārkāpuma smagumu, būtu – “ņemot vērā lietas specifiskos apstākļus” – nosakāma EUR 90 miljonu apmērā.

84 — Komisijas 2007. gada 24. janvāra Lēmums C(2006) 6762, galīgā redakcija, lieta COMP/F/38.899 – Gāzes izolācijas slēgiekārtas.

85 — Komisijas 2007. gada 21. februāra Lēmums C(2007) 512, galīgā redakcija, lieta COMP/E-1/38.823 – Lifti un eskalatori.

86 — Komisijas 2012. gada 5. decembra Lēmums C(2012) 8839, galīgā redakcija, lieta COMP/39.437 – Televizoru un datoru monitoru lampas.

87 — Skat. viņa sniegto secinājumu šajā lietā 129.–133. punktu.

88 — Proti, “Vispārējās tiesas izveide un pievienošana Tiesai ir uzskatāma par divpakāpju tiesu sistēmas izveidošanu, lai, pirmkārt, uzlabotu prāvnieku tiesas aizsardzību, īpaši prasībās, kurās ir nepieciešams kompleksu faktu padziļināts izvērtējums, un lai, otrkārt, uzturētu tiesas veiktās kontroles kvalitāti un efektivitāti [Savienības] tiesiskās iekārtas ietvaros” (iepriekš minētais spriedums lietā *Baustahlgewebe/Komisija*, 41. punkts).

89 — Kā piemēru pilnīgai neierobežotās kompetences īstenošanai var norādīt *United Kingdom Competition Appeal Tribunal (CAT)* [Apvienotās Karalistes Konkurences apelāciju tiesu], jo tā veic pati savu naudas soda apmēra vērtējumu ar ļoti izsmeļošu pieeju, skatot lietu kopumā (it īpaši skat. spriedumu lietā Nr. 1114/1/1/09 *Kier Group plc* pret *OFT* [2011], CAT 3, un spriedumu lietā Nr. 1099/1/2/08 *National Grid plc* pret *Gas and Electricity Markets Authority* [2009], CAT 14).

148. Vispārējā tiesā apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvoja, ka Komisija, nosakot naudas soda pamatsummu EUR 90 miljonu apmērā, ir pārkāpusi sodu individualizācijas principu, samērīguma principu un vienlīdzības principu, kā arī savu pienākumu norādīt pamatojumu. Pirmkārt, *Telefónica* uzliktā naudas soda pamatsumma, saistot to ar pārkāpuma smagumu, esot otrā lielākā pamatsumma, kāda jebkad noteikta par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Otrkārt, šī pamatsumma esot attiecīgi deviņas un desmit reizes lielāka nekā 2003. gadā *Deutsche Telekom* un *Wanadoo Interactive* noteiktā pamatsumma par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu tajā pašā nozarē, lai gan: i) abi šie lēmumi, tāpat kā lēmums par *Telefónica* sodīšanu, tika pieņemti, balstoties uz 1998. gada pamatnostādņēm, un tajos tika izmantotas tādas pašas aprēķina metodes; ii) notikumi šajās trīs lietās daļēji esot norisinājušies vienlaicīgi un tie esot līdzīgi, un iii) visas trīs lietas attiecas uz interneta piekļuves tirgiem Francijā, Vācijā un Spānijā, kuri ir ļoti līdzīgi to izmēra, ekonomiskās nozīmes un izaugsmes stadijas ziņā. Turklāt acīmredzamo disproporciju starp *Telefónica* noteikto pamatsummu un *Wanadoo Interactive* un *Deutsche Telekom* noteiktajām pamatsummām pastiprinot arī fakts, ka *Telefónica* gadījumā pamatsumma tika palielināta par 25 % preventīvā nolūkā, kas tā nenotika *Wanadoo Interactive* un *Deutsche Telekom* gadījumā, neraugoties uz šo uzņēmumu mērogu. Ņemot vērā vēl arī preventīvo nolūku, *Telefónica* uzliktā naudas soda apmērs, saistot to ar pārkāpuma smagumu (EUR 112,5 miljoni), galu galā esot attiecīgi 12,5 reizes un 11,25 reizes lielāks nekā *Wanadoo Interactive* un *Deutsche Telekom* uzliktais naudas sods par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu veidojošām analogām vai pat smagākām darbībām.

149. Turklāt, pēc apelācijas sūdzības iesniedzēju ieskata, *Telefónica* noteiktās pamatsummas EUR 90 miljonu apmērā pārmērīgums ir vēl jo acīmredzamāks, ja to salīdzina ar *Deutsche Post AG* aprēķināto pamatsummu 2001. gadā⁹⁰. Šajā lietā Komisija noteica pamatsummu tikai EUR 12 miljonu apmērā, lai gan tā cita starpā atzina, ka: i) pārkāpums ir kvalificējams kā “smags”, ii) ka dominējošā stāvoklī esošu uzņēmumu piešķirtās lojalitātes atlaides “Tiesa vairākkārt ir atzinusi par nelikumīgām” un iii) ka “*Deutsche Post AG* īstenotā cenu un atlaižu politika būtiski nelabvēlīgi ietekmēja konkurenci”, ļaujot *Deutsche Post AG* paturēt daļu no Vācijas pasta sūtījumu tirgus, kas saglabājās virs 85 %.

150. Ko par to saka Vispārējā tiesa?

151. Pirmkārt, attiecībā uz nediskriminācijas principu pārsūdzētā sprieduma 424.–427. punktā (tikai četros punktos) Vispārējā tiesa ir noraidījusi apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentus, vienkārši secinot, ka Komisijas agrākā lēmumu pieņemšanas prakse nevar būt juridisks ietvars attiecībā uz naudas sodiem konkurences jomā un ka tai var būt vienīgi indikatīva nozīme.

152. Otrkārt, attiecībā uz samērīguma principu pārsūdzētā sprieduma 428.–432. punktā (kopumā piecos punktos) Vispārējā tiesa ir noraidījusi apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentus, vien būtībā norādot, ka Komisijai ir atzīstama rīcības brīvība naudas sodu apmēra noteikšanā, lai veicinātu, ka uzņēmumi savā rīcībā ievēro konkurences noteikumus. Faktiski šajā jautājumā Vispārējā tiesa ir pārņēmusi Komisijas skaidrojumu, kāpēc pārkāpums kvalificējams kā “ļoti smags”, un tikai vienā punktā (432. punktā) tā “analizē” un secina, ka naudas soda sākumsumma EUR 90 miljonu apmērā ir samērīga.

153. Treškārt, attiecībā uz sodu individualizācijas principu pārsūdzētā sprieduma (vienā vienīgā) 433. punktā Vispārējā tiesa atgādina judikatūru, saskaņā ar kuru, lai novērtētu pārkāpuma smagumu nolūkā noteikt naudas soda apmēru, Komisijai, it īpaši attiecībā uz pārkāpumiem, kas sevišķi apdraud Savienības mērķu īstenošanu, ir jānodrošina, lai tās rīcībai būtu preventīva iedarbība. Prevencijai vienlaikus ir jābūt speciālai un vispārējai. Ar naudas sodu tiek noteikts sods par individuālu pārkāpumu, bet vienlaikus ar šo sodu saistībā ar vispārējo politiku tiek panākts arī, ka uzņēmumi

90 — Komisijas 2001. gada 20. marta Lēmums 2001/354/EK par procedūru saskaņā ar [LESD 102]. pantu (Lieta COMP/35.141 – *Deutsche Post AG*) (OV L 125, 27. lpp.).

ievēro konkurences noteikumus. Vispārējā tiesa secina, ka no strīdīgā lēmuma izriet, ka konkrētajā gadījumā naudas sods ir aprēķināts, ņemot vērā pašas *Telefónica* situāciju. Tāpēc apelācijas sūdzības iesniedzējas nevarot apgalvot, ka naudas soda preventīvā iedarbība esot bijusi “galvenais un vienīgais naudas soda mērķis”.

154. Visbeidzot, attiecībā uz apgalvoto pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu pārsūdzētā sprieduma 434. un 435. punktā (tikai divos punktos) Vispārējā tiesa ir noraidījusi apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentus un vienkārši atzinusi, ka Komisija esot ievērojusi *minimālās* jomas prasības, jo tā ir norādījusi vērtētos apstākļus, kas tai ir ļāvuši noteikt pārkāpuma smagumu un ilgumu. Turklāt Vispārējā tiesa atkārtoti piebilst, ka Komisijas agrākā lēmumu pieņemšanas prakse nevar būt juridiskais ietvars attiecībā uz naudas sodiem konkurences jomā un tai neesot pienākuma norādīt iemeslus, kuru dēļ apelācijas sūdzības iesniedzējam uzliktā naudas soda pamatsumma ir ievērojami lielāka nekā ar iepriekš minētajiem lēmumiem lietās *Wanadoo Interactive* un *Deutsche Telekom* uzlikto naudas sodu apmērs.

155. Iepazīstoties ar šiem 12 punktiem (no kopumā 465 punktiem!)⁹¹, kuros, starp citu, tikpat kā vispār nav ietverta *nekāda* pienācīga Vispārējās tiesas analīze, es uzskatu, ka attiecībā uz nediskriminācijas principu, samērīguma principu un sodu individualizācijas principu, kā arī Komisijas pienākumu norādīt pamatojumu par naudas soda apmēru Vispārējā tiesa acīmredzami nav īstenojusi savu pienākumu veikt neierobežotu kontroli.

156. Par apgalvoto nediskriminācijas principa pārkāpumu Vispārējā tiesa ir vien norādījusi uz agrākos Komisijas lēmumos uzlikto naudas sodu apmēru indikatīvo raksturu, bet nav norādījusi, ka šajā gadījumā zināmos agrākajos Komisijas lēmumos ir ietvertas ļoti precīzas norādes. Turklāt Komisija nav ne norādījusi (kas, pēc Tiesas ieskata, būtu bijis vēlams un, pēc mana ieskata, šajā gadījumā nepieciešams) naudas soda pamatsummas EUR 90 miljonu apmērā aprēķināšanas metodi, ne pietiekami motivējusi atšķirību starp šo apmēru un apmēru, kāds ir noteikts ar citiem lēmumiem ļoti līdzīgās lietās, kā, piemēram, iepriekš minētajās lietās *Deutsche Telekom* un *Wanadoo Interactive*.

157. Vispārējā tiesa pat ir aizmirsusi pati savu judikatūru, jo iepriekš minētā sprieduma lietā *Archer Daniels Midland/Komisija* 316. punktā (kurā nospriestais, starp citu, ir apstiprināts iepriekš minētā sprieduma lietā *E.ON Ruhrgas* un *E.ON/Komisija*, kas tika pieņemts pēc pārsūdzētā sprieduma pieņemšanas, 262. punktā) tā ir atzinusi, ka, salīdzinot “citus Komisijas lēmumus naudas sodu jomā, [...] tiem vienlīdzīgas attieksmes principa sakarā būtu nozīme tikai tad, ja tiktu pierādīts, ka *minēto lietu apstākļi, piemēram, tirgi, produkti, valstis, uzņēmumi un attiecīgie laikposmi, ir salīdzināmi ar šīs lietas apstākļiem*” (mans izcēlums). Tādējādi ir skaidrs, ka, lai arī Komisijas agrākā lēmumu pieņemšanas prakse nevar būt juridisks ietvars attiecībā uz naudas sodiem konkurences jomā, šādas argumentācijas izmantošanu ierobežo nediskriminācijas princips, saskaņā ar kuru salīdzināmas situācijas nevar tikt risinātas atšķirīgi⁹².

158. Princips “vienāds sods par vienādu rīcību”, starp citu, ir nostiprināts 1998. gada pamatnostādnes⁹³, un tas galvenokārt ir piemērojams gadījumos, kad apstākļi, kas ir bijuši pamatā naudas soda uzlikšanai, kā, piemēram, konkrētie tirgi, pārkāpuma veids, produkti, uzņēmumi vai pārkāpuma laikposms, faktiski ir līdzīgi, kā tas, šķiet, ir arī izskatāmajā lietā, izņemot, ja, pamatojoties uz Komisijas pēc Vispārējās tiesas pieprasījuma iesniegtiem papildu datiem, tiek pierādīts pretējais.

91 — Ir tiesa, ka “kodolīgums ir asprātības noslēpums” (“brevity is the soul of wit”) (V. Šekspīrs. *Hamlets*. 1602. gads), taču neierobežota kontrole prasa ko vairāk par asprātību.

92 — Saistībā ar naudas soda apmēra noteikšanu īpaši skat. 2009. gada 30. aprīļa spriedumu lietā T-13/03 *Nintendo/Komisija* (Krājums, II-975. lpp., 170. punkts).

93 — Skat. 1998. gada pamatnostādņu 1. daļas A iedaļas pēdējo punktu.

159. Aplūkojamajā gadījumā Vispārējai tiesai vismaz būtu vajadzējis Komisijai prasīt, lai tā ļoti skaidri pamato, kāpēc konkrētajā gadījumā tā ir noteikusi naudas soda sākumsummu EUR 90 miljonu apmērā (un kā tā pie šāda apmēra ir nonākusi), jo: i) tas ir otrs lielākais naudas sods, kāds noteikts pēc *Microsoft* uzliktā naudas soda (lēmums C(2004) 900), un konkrētā sākumsumma vairāk kā par 40 % pārsniedz trešo lielāko sākumsummu (kas tika noteikta *AstraZeneca*⁹⁴), lai gan citastarp abās šajās pēdējās lietās ģeogrāfiskais tirgus bija lielāks par vienas dalībvalsts teritoriju, ii) strīdīgais apmērs ir 4,5 reizes lielāks par 1998. gada pamatnostādnēs naudas sodu aprēķināšanai paredzēto minimālo apmēru par “ļoti smagiem” pārkāpumiem, un iii) minētais apmērs ir attiecīgi desmit un deviņas reizes lielāks nekā naudas soda “pamatsumma” lietās *Deutsche Telekom* un *Wanadoo Interactive* ar līdzīgām darbībām, tirgiem, produktiem un uzņēmumiem.

160. Attiecībā uz pārkāpuma smagumu (“smags” vai “ļoti smags”) Vispārējā tiesā apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvoja, ka: i) dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana ģeogrāfiskā tirgū, kas ierobežots tikai ar vienas dalībvalsts teritoriju, līdz šim kvalificēta ne vairāk kā smags pārkāpums, ii) Komisijas norādītie fakti, kas pamato atsauci uz ģeogrāfisko skatupunktu (Spānijas tirgus izmērs un ārvalstu operatoru grūtības ienākt tirgū), ir konstatējami arī lēmumos lietās *Deutsche Telekom* un *Wanadoo Interactive*, kurās – atšķirībā no Komisijas vērtējuma izskatāmajā lietā – pārkāpums netika kvalificēts kā “ļoti smags”, pat neraugoties uz to, ka runa bija par laika posmu pirms lēmuma lietā *Deutsche Telekom* publicēšanas. Arī šeit Vispārējā tiesa vien norāda, ka Komisijas agrākā lēmumu pieņemšanas prakse nevarot būt juridisks ietvars attiecībā uz naudas sodiem konkurences jomā. Taču, vai gadījumā, ja Komisija, kvalificējot pārkāpumu kā “ļoti smagu”, atsauca uz tirgus izmēru, Vispārējai tiesai nebūtu jāņem vērā fakts, ka attiecībā uz vēl lielākiem tirgiem (Francijas un Vācijas) Komisija šo kritēriju nav uzskatījusi par pietiekamu iemeslu pārkāpumu kvalificēt kā “ļoti smagu”?

161. Turklāt, ja kritērijs, kas 1998. gada pamatnostādņu nozīmē pārkāpumu ļauj definēt kā “ļoti smagu”, ir tas, vai konkrētā ļaunprātīgā izmantošana ir būtiska (“clear-cut”), izdarīt šāda veida secinājumu, vismaz neatsaucoties uz Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi, ir neiespējami. Patiesībā pašās 1998. gada pamatnostādnēs ir ietverta atsauce uz Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi, lai izskaidrotu “ļoti smaga” pārkāpuma jēdzienu⁹⁵. Turklāt strīdīgajā lēmumā būtiskas ļaunprātīgas izmantošanas kvalifikācija ir pamatota ar Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi⁹⁶. Tādējādi Vispārējā tiesa sajauc judikatūru par agrākos lēmumos uzlikto naudas sodu apmēru iespējami indikatīvo raksturu un 1998. gada pamatnostādņu interpretāciju nolūkā noteikt, vai pārkāpums ir mazāk smags, smags vai ļoti smags. Proti, pēdējās minētajās tiek lietots “būtiskas ļaunprātīgas izmantošanas” kritērijs, lai sodītu rīcību, par kuras nelikumīgumu nav nekādu šaubu, un kas attiecībā uz ļaunprātīgām darbībām var tikt konstatēts, vienīgi atsaucoties uz precedentiem.

162. Turklāt es atbalstu apelācijas sūdzības iesniedzēju astotā pamata pirmās daļas ceturto iebildumu (apelācijas sūdzības 414. punkts), kurā tās kritizē pārsūdzētā sprieduma 415.–420. punktu, proti, ka Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā, ka pārkāpumu veidojošajā laika posmā pārkāpuma smagums bija mainīgs. Šajā sakarā var kritizēt pārsūdzētā sprieduma 418. un 419. punktā Vispārējās tiesas atzīto, ka Komisija pamatoti ir secinājusi, ka pārkāpums ir jākvalificē kā smags visā konkrētajā laika posmā un ka, neraugoties uz pārkāpuma kvalifikāciju kā “ļoti smagu” visā minētajā laika posmā, pārkāpuma mainību Komisija tomēr faktiski ir ņēmusi vērā, nosakot naudas soda sākumsummu. Līdz ar to Vispārējā tiesa ir pārkāpusi savu pienākumu īstenot neierobežotu kontroli, nepārbaudot, vai naudas soda pamatsummas aprēķināšanā patiešām *faktiski* tikusi ņemta vērā pārkāpuma smaguma mainība, kas īpaši attiecas uz laika posmu pirms lēmuma lietā *Deutsche Telekom* publicēšanas.

94 — Komisijas 2005. gada 15. jūnija Lēmums C(2005) 1757, galīgā redakcija, par [LESD 102]. panta un EEZ līguma 54. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/A.37.507/F3 – *AstraZeneca*).

95 — Skat. 1998. gada pamatnostādņu 1. daļas A iedaļu.

96 — “Kā ir ticis pierādīts A.1. sadaļā iepriekš, *Telefónica* ļaunprātīgā izmantošana ir nevis jauna, bet gan – tieši pretēji – būtiska, kurai turklāt ir precedenti. It īpaši pēc lietas *Deutsche Telekom* (kurā pieņemtais lēmums tika publicēts 2003. gada oktobrī) *Telefónica* lielā mērā bija izskaidroti un bija zināmi EKL 82. panta piemērošanas nosacījumi attiecībā uz ekonomisku darbību, kas saistīta ar specifisku sektoriālu *ex ante* regulējumu” (apstrīdētā lēmuma preambulas 740. apsvērums).

163. Attiecībā uz apgalvotajiem samērīguma principa un sodu individualizācijas principa pārkāpumiem Vispārējā tiesa ir sevišķi kodolīga un norāda vien uz ļoti vispārīgiem apsvērumiem: Komisijas rīcības brīvību (pārsūdzētā sprieduma 430. punkts), 1998. gada pamatnostādņu iepriekš noteikto loģiku (431. punkts), Komisijas pienākumu noteikt naudas sodu proporcionāli apstākļiem, kas ņemti vērā, nosakot pārkāpuma smagumu, piemērojot šos apstākļus saskaņoti un objektīvi pamatoti, bet tā arī nepārlicinoties, vai konkrētajā lietā šo apstākļu piemērošana ir saskaņota un objektīvi pamatota. Pārsūdzētā sprieduma 432. punktā tā galu galā secina, ka “ievērojot to, ka, no vienas puses, *Telefónica* ļaunprātīgā izmantošana ir jāuzskata par būtisku ļaunprātīgu izmantošanu, kurai pastāv precedenti un kura kavē mērķa izveidot iekšējo tīklu un telesakaru pakalpojumu tirgu sasniegšanu, un, no otras puses, ka minētā ļaunprātīgā izmantošana ir ievērojami ietekmējusi Spānijas mazumtirdzniecības tirgu ([strīdīgā] lēmuma preambulas 738.–757. apsvērumi), naudas soda sākumsummu 90 miljonu euro apmērā nevar uzskatīt par nesamērīgu”.

164. Kaut gan Vispārējās tiesas judikatūra⁹⁷ paredz, ka naudas sods ir jāaprēķina, ņemot vērā paša attiecīgā uzņēmuma situāciju, kas nozīmē, ka ir jāpārlicinās, vai, *ievērojot šīs lietas faktus*, naudas soda preventīvas iedarbības princips nav nepamatoti prevalējis pār sodu individualizācijas principu, pārsūdzētā sprieduma 433. punktā Vispārējā tiesa vien ir vienkārši konstatējusi, ka šajā lietā naudas sods ir ticis “aprēķināts, ņemot vērā pašas *Telefónica* situāciju”.

165. Vispārējā tiesa šos secinājumus izdara, nepiešķirot nekādu nozīmi vairākiem apstākļiem, kuriem esot vajadzējis piesaistīt tās uzmanību, un, proti: i) ka arī lietās *Deutsche Telekom* un *Wanadoo Interactive* lēmumi ir pieņemti, pamatojoties uz 1998. gada pamatnostādņēm, t.i., piemērojot tādas pašas aprēķina metodes, ii) ka visās trīs lietās vērtētās darbības daļēji ir norisinājušās vienlaikus un ka tās ir (ļoti) līdzīgas⁹⁸ – plēsonīgas cenas lietā *Wanadoo Interactive* un tarifu šķēres lietās *Deutsche Telekom* un *Telefónica*, iii) ka visas trīs lietas skar interneta piekļuves tirgus Francijā, Vācijā un Spānijā, kuriem ir izteiktas līdzības izmēra un ekonomiskās nozīmes ziņā, iv) ka visās trīs lietās sodītie uzņēmumi ir vēsturiskie telekomunikāciju operatori (vai viena no viena no šo operatoru meitas sabiedrībām lietā *Wanadoo Interactive*) ar ļoti līdzīgiem apgrozījuma rādītājiem⁹⁹, v) un ka vairāki apstākļi, vismaz teorētiski, varētu būt pamats noteikt mazāku naudas soda pamatsummu nekā lietā *Deutsche Telekom* noteiktā, jo: a) *Deutsche Telekom* vairumtirdzniecības cenas bija augstākas nekā mazumtirdzniecības cenas, kas tai ļāva apzināties tarifu šķēru esamību bez nepieciešamības ņemt vērā izmaksas, b) Vācijas regulators konstatēja negatīvu [cenu] starpību esamību, c) konkrētie produkti bija būtiska infrastruktūra un d) pēc apelācijas sūdzības iesniedzēju ieskata, strīdīgajā laika posmā Spānijas tiesiskais regulējums bija stingrāks nekā Vācijas tiesiskais regulējums¹⁰⁰ (kaut gan šo pēdējo punktu Komisija apstrīd).

97 — 2007. gada 26. aprīļa spriedums apvienotajās lietās T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 un T-136/02 *Bolloré* u.c./Komisija (Krājums, II-947. lpp., 528. punkts).

98 — Kā savu secinājumu lietā *TeliaSonera Sverige*/Komisija (minēta iepriekš) 41. zemsvītras piezīmē norādījis ģenerāladvokāts J. Mazaks, “daži akadēmiskie komentētāji ir ieteikuši, ka [...] lieta *Deutsche Telekom*/Komisija būtu jāanalizē kā pārmērīgi augstas cenas gadījums, bet iepriekš [...] minētā lieta *France Télécom*/Komisija [lieta *Wanadoo Interactive*, minēta iepriekš] esot [tarifu šķēru] gadījums (tiesas sēdē mutisko apsvērumu laikā Komisija neapstrīdēja pēdējo punktu, tomēr tā norādīja, ka tā ir nolēmusi izskatīt *France Télécom* lietu kā pārmērīgi augstas cenas gadījumu, jo pakārtotais tirgus (*Wanadoo [Interactive]*) pilnībā nepiederēja *France Télécom*”.

99 — Saskaņā ar apelācijas sūdzības iesniedzēju norādīto 2006. gadā, kas ir pēdējais iespējamais pārkāpuma gads, *Telefónica* grupas apgrozījums bija EUR 52 901 miljons, *France Telecom* grupas apgrozījums 2002. gadā bija EUR 46 630 miljoni, bet *Deutsche Telekom* grupas apgrozījums 2003. gadā sasniedza EUR 55 838 miljonus.

100 — Sava replikas raksta 284. punktā *Telefónica* uzstāj, ka strīdīgajā laika posmā Spānijas tiesiskais regulējums esot bijis stingrāks nekā Vācijas tiesiskais regulējums, īpaši ņemot vērā faktu, ka i) *CMT* piemērotās “retail minus” sistēmas mērķis tieši esot bijis izvairīties no tarifu šķēru parādības atšķirībā no pārkāpuma laikā Vācijā praktizētās maksimālo cenu sistēmas, kas ļāva piemērot kompensācijas dažādiem produktiem, kas ietilpa vienā “grozā”, un ka ii) līdz 2003. gada novembrim *CMT* noteica mazumtirdzniecības cenas (kamēr Vācijas attiecīgā iestāde noteica maksimālās un nefiksētās mazumtirdzniecības cenas) un pēc šā datuma tai *ex ante* bija jāpārbauda visas *Telefónica* mazumtirdzniecības cenu iniciatīvas, ko tā piemēroja jauniem pakalpojumiem un akcijām, un ka, lai to paveiktu, *CMT* pārliecinājās, vai pastāv pietiekama cenu starpība starp vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības cenām.

166. Tiesā Komisija apgalvo, ka “Vispārējās tiesas secinātais [pārsūdzētā sprieduma] 432. punktā ir balstīts uz *detalizētu “lietas materiālu” pārbaudi* un lietas dalībnieku norādīto” un ka Vispārējā tiesa faktiski ir pienācīgi izvērtējusi, vai naudas sods ir samērīgs. Tiesas sēdē atbildot uz Tiesas jautājumu par šiem “lietas materiāliem”, Komisijas pārstāvis vienkārši norādīja, “ka ar šiem lietas materiāliem ir jāsaprot dokumenti, pierādījumi un [lietas dalībnieku] sniegtie juridiskie vērtējumi,” būtībā paskaidrojot, ka pamatsumma EUR 90 miljonu apmērā esot pa vidu (sava veida “vidusceļš”, viņš teica) starp 1998. gada pamatnostādnes noteikto sākumpunktu, proti, EUR 20 miljoniem un pamatsummu EUR 185 miljoni iepriekš minētajā lietā *Microsoft*. Šajā argumentā ir grūti rast pārliecinošu izskaidrojumu milzīgajam pamatsummas pieaugumam salīdzinājumā ar līdzīgām lietām, it īpaši ņemot vērā, ka runa ir par otru lielāko pamatsummu aiz lietā *Microsoft* noteiktās. Turklāt, pat ja šie jautājumi ir apspriesti tiesas sēdē Vispārējā tiesā (kā to apgalvo Komisija), tomēr no pārsūdzētā sprieduma tas neizriet.

167. Attiecībā uz naudas soda pamatsummas palielināšanu preventīvā nolūkā (pārsūdzētā sprieduma 437.–443. punkts) (kam vajadzēja Vispārējo tiesu vedināt interesēties par to, ka nozīmīgs naudas soda pamatsummas pieaugums tiek pamatots ar to pašu prevencijas mērķi), 439. punktā Vispārējā tiesa vienkārši ir apstiprinājusi Komisijas argumentāciju ar vispārīgām norādēm uz strīdīgā lēmuma apsvērumiem, bet nav vērtējusi reizinātāja 1,25 piemērotību, tādējādi arī šajā ziņā pienācīgi neīstenojot neierobežotu kontroli. Šajā sprieduma daļā Vispārējā tiesa nav analizējusi arī salīdzinājumu ar iepriekš minētajiem lēmumiem lietās *Deutsche Telekom* un *Wanadoo Interactive* – lietās, kurās netika piemērots naudas soda palielinājums preventīvā nolūkā, – šādi izvairoties piemērot judikatūru, saskaņā ar kuru pienākumam norādīt pamatojumu ir jābūt izvērstākam, ja “lēmums būtiski pārsniedz iepriekš pieņemtajos lēmumos noteikto” (skat. šo secinājumu 45. zemsvītras piezīmi).

168. Turklāt pārsūdzētā sprieduma 441. punktā Vispārējā tiesa nav pareizi analizējusi iespējamo nediskriminācijas principa pārkāpumu, jo apelācijas sūdzības iesniedzēju apgrozījums faktiski bija salīdzināms ar *Wanadoo Interactive* un *Deutsche Telekom* apgrozījumu¹⁰¹, kuriem Komisija nebija uzskatījusi par vajadzīgu noteikt naudas soda palielinājumu preventīvā nolūkā. Tā vietā minētajā punktā Vispārējā tiesa atkal atsaucas uz judikatūru, saskaņā ar kuru lēmumu pieņemšanas prakse nevar būt juridisks ietvars attiecībā uz naudas sodiem.

169. Pēc mana ieskata, tādu pašu kļūdu Vispārējā tiesa pieļauj pārsūdzētā sprieduma 444.–452. punktā, vērtējot apelācijas sūdzības iesniedzēju rīcības kvalifikāciju kā “ilgstošu pārkāpumu”. Proti, pārsūdzētā sprieduma 448.–450. punktā Vispārējā tiesa nav ne nodalījusi divus pārkāpumu veidojošos laika posmus (kas, manuprāt, bija nepieciešams), kurus nošķir lēmuma lietā *Deutsche Telekom* [publicēšana], ne arī novērtējusi pārkāpuma smagumu katrā šajā laika posmā. Vispārējā tiesa atsaucas uz pārsūdzētā sprieduma 356.–369. punktu, kā arī uz 419. punktu un vien norāda, ka “naudas soda sākumsumma [...] jau [atspoguļo] pārkāpuma dažādo intensitāti”. Taču, kā es to jau norādīju, vispār nav skaidrs, vai (un kā) naudas soda sākumsumma patiešām atspoguļo vai neatspoguļo šis smaguma atšķirības. Katrā ziņā Vispārējā tiesa to nevērtē. Tomēr Vispārējā tiesa neapšaubu faktu, ka lēmumā lietā *Deutsche Telekom* Komisija ir norādījusi, ka pārkāpuma smaguma mainība pārbaudāmajā laika posmā nozīmējot, i) ka pārkāpums, kas *a priori* kvalificēts kā “ļoti smags”, jāpārqualificē kā “smags”, turklāt tas ir pamats ii) samazināt sakarā ar pārkāpuma ilgumu palielināto naudas sodu. Proti, Komisija secināja, ka ierobežotās manevra iespējas, kādas kopš 2002. gada *Deutsche Telekom* bija, lai mainītu savus tarifus, ir pamats pārkāpumu no šā laika kvalificēt kā “mazāk smagu” un ka [par laika posmu] pēc šā datuma nav piemērojams naudas soda palielinājums¹⁰².

101 — Vispārējā tiesa vien vienkārši norāda uz *Telefónica* ekonomisko varu. Tomēr, kā norādīts šo secinājumu 99. zemsvītras piezīmē, [šo uzņēmumu] apgrozījums ir bijis ļoti līdzīgs. Saskaņā ar apstrīdētajā lēmumā Komisijas citētajiem avotiem arī pēc biržas kapitalizācijas rādītājiem *Deutsche Telekom* un *Telefónica* bija līdzīgā situācijā (skat. *Telefónica* gada pārskata 22. lpp., uz kuru ir atsauce apstrīdētā lēmuma preambulas 791. apsvērumā. *Telefónica* un *Deutsche Telekom* biržas kapitalizācija sasniedza attiecīgi USD 74 113 miljonus un USD 70 034 miljonus 2005. gadā un USD 104 722 miljonus un USD 80 371 miljonus 2006. gadā).

102 — Lēmums lietā *Deutsche Telekom* (minēts iepriekš, 206., 207. un 211. punkts).

170. Visbeidzot, pārsūdzētā sprieduma 461. punktā Vispārējā tiesa, vērtējot apgalvoto lietas jauno raksturu, atsaucas uz savu argumentāciju par skaidru un paredzamu precedentu esamību. Šajā sakarā Vispārējā tiesa ir piemērojusi acīmredzami kļūdainu kritēriju, proti, tiesiskās noteiktības [principu], un nav ņēmusi vērā, ka viens no 1998. gada pamatnostādnēs paredzētajiem atbildību mīkstinošiem apstākļiem ir uzņēmuma saprātīgu šaubu esamība par savas rīcības prettiesiskumu. Proti, es uzskatu, ka šādas saprātīgas šaubas varēja pastāvēt vismaz līdz 2003. gada oktobrim, kad tika publicēts lēmums lietā *Deutsche Telekom*, jo apelācijas sūdzības iesniedzējas varēja neapzināties tās tiesiskās paļāvības robežas, kādas dominējošā stāvoklī esošam operatoram varēja būt attiecībā uz *CMT* rīcību. Tieši pati Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 361. punktā atzīst, ka, “kā Komisija ir norādījusi strīdīgā lēmuma preambulas 735. apsvērumā, lēmums lietā *Deutsche Telekom* arī ir precedents, kas izskaidro EKL 82. panta piemērošanas nosacījumus attiecībā uz tādu ekonomisku darbību, uz kuru attiecas specifisks sektoriālais *ex ante* regulējums”.

171. Vienīgais apelācijas sūdzības iesniedzēju arguments, kas šajā apelācijas sūdzības daļā man šķiet esam nepamatots, ir arguments par pārkāpuma beigu datumu. Apelācijas sūdzības iesniedzējas kritizē (apelācijas sūdzības 449. punktā) pārsūdzētā sprieduma 451. punktu, pamatojot savu kritiku ar faktu, ka Vispārējā tiesa šķiet esam akceptējusi, ka Komisija ir pierādījusi pārkāpuma esamību vien līdz 2006. gada pirmajam pusgadam. Tādējādi Vispārējā tiesa esot pārnesusi pierādīšanas pienākumu, nospriežot, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav iesniegušas pierādījumus, kas apliecinātu, ka 2006. gada otrajā pusgadā tarifu šķēru vairs nebija, lai gan pienākums pierādīt pārkāpuma esamību ir Komisijai. Taču šajā ziņā Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo neviens no apelācijas sūdzības iesniedzēju iesniegtajiem lietas materiāliem neapliecina cenu izmaiņas laikā no 2006. gada jūnija līdz decembrim. Tātad ir notikusi nevis pierādīšanas pienākuma pārņemšana, bet gan jautājums ir izlemts, pamatojoties uz lietas materiālos esošajiem datiem. Proti, Komisija savā lēmumā ir sniegusi pierādījumus, ka līdz 2006. gada 21. decembrim valsts un reģionālie vairumtirdzniecības produkti nepiedzīvoja nekādas izmaiņas un ka mazumtirdzniecības cenas nemainījās kopš 2001. gada septembra, bet apelācijas sūdzības iesniedzējas vienlaikus apgalvo, ka Komisija ir ņēmusi vērā kaut kādas izmaksu izmaiņas (pārsūdzētā sprieduma 451. punkts).

172. No iepriekš minētā izriet, ka, pēc mana ieskata, astotais un desmitais pamats lielā mērā būtu jāpieņem, jo Vispārējā tiesa nav īstenojusi savas pilnvaras veikt neierobežotu kontroli, tādējādi pieļaujot kļūdas tiesību piemērošanā, izvērtējot apgalvotos samērīguma principa, vienlīdzīgas attieksmes principa un sodu individualizācijas principa, kā arī pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumus.

173. Es neapgalvoju, ka ir noticis šo principu pārkāpums, bet ka savas neierobežotās kompetences ietvaros Vispārējā tiesa pienācīgi nav pārliicinājusies, vai Komisijas lēmums atbilst šiem principiem.

174. Atbilstoši Tiesas statūtu 61. panta pirmajai daļai Vispārējās tiesas nolēmuma atcelšanas gadījumā Tiesa pati var taisīt galīgo spriedumu lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija, vai nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā taisītu spriedumu. Konkrētajā gadījumā tiesvedības stadija neļauj taisīt galīgo spriedumu.

V – Secinājums

175. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai nospriest šādi:

- 1) atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2012. gada 29. marta spriedumu lietā T-336/07 *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, ciktāl Eiropas Savienības Vispārējā tiesa nav īstenojusi neierobežotu kontroli, izvērtējot Eiropas Komisijas *Telefónica SA* un *Telefónica de España SAU* uzlikto naudas sodu;
- 2) nodot lietu atpakaļ Eiropas Savienības Vispārējai tiesai;

3) atlikt lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšanu.